

Woman in Development and Politics

Causes of Instability and One-Term Representation of Women in Iran's City Councils: A Case Study of Tehran Province

Mohammadali Kiani¹ | Afsaneh Dehghanpour-Farashah²

1. PhD, Department of Political Geography, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: keyani@ut.ac.ir

2. Corresponding Author, Assistant Professor, Faculty of Governance, College of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: dehghanpur@ut.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 17 March 2026 Received in revised form: 4 April 2026 Accepted: 16 April 2026 Published online: 21 April 2026</p> <p>Keywords: <i>One-Term Representation, Power Instability, Territorial Governance, Tokenism, Women's Political Participation.</i></p>	<p>City councils, as policymaking and oversight entities at the local level, constitute tangible expressions of democracy and serve as a connection between citizens and the state in the pursuit of good territorial governance. The instability of women's presence in local parliaments represents a major challenge to the development of their sustained and effective political and social participation. Employing an inductive approach, this qualitative study aims to identify the factors that shape the one-term representation of women in Iran's city councils, with a particular focus on councils in Tehran Province. Data were gathered through semi-structured interviews with 34 experts and analyzed using thematic analysis. The factors contributing to one-term representation and the fragility of women's political presence were ultimately classified into seven main themes, 27 sub-themes, and 159 codes. These main themes include structural and institutional barriers, cultural barriers and gendered attitudes, limited access to financial resources and political power, imperfections in coalition-building and political organization, communication deficiencies and inadequate media representation, individual and socio-biographical constraints, and challenges within the electoral system. According to the findings, the study recommends ameliorating power-distribution structures and access to resources, contesting gender stereotypes and fostering acceptance of women's leadership, fostering women's support networks and political coalitions, enhancing communicative capacity and citizen participation, consolidating managerial competencies and professional identity, diminishing pressures associated with dual roles through cultural and social support, and improving electoral competition mechanisms and institutional backing for women's sustained participation, in order to reinforce the depth and durability of women's influence in local governance.</p>

Cite this article: Kiani, M. A., & Dehghanpour-Farashah, A. (2026). Causes of Instability and One-Term Representation of Women in Iran's City Councils: A Case Study of Tehran Province. *Woman in Development and Politics*, 24(1), 77-110. DOI: <https://doi.org/10.22059/JWDP.2026.412274.1008615>

© The Author(s).

Publisher: The University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/JWDP.2026.412274.1008615>

Introduction

Local parliaments, particularly city councils, constitute fundamental institutions within the country's political and administrative framework and represent the manifestation of citizens' sovereignty over their own urban destiny. Entities that emerge from the social context can attain genuine effectiveness only when they are capable of mobilizing the full spectrum of societal capacities without relying on gender reductionist perspectives or limiting presuppositions about women's political and managerial competence.

According to available statistics, women hold approximately 4 percent of the seats in the Islamic Consultative Assembly and about 1 percent of the seats in Iran's city and village councils (Mousanejad, 2023: 163). These figures suggest that women's political participation in Iran's formal decision making structures remains limited and falls short of the standards associated with inclusive governance. Beyond this quantitative imbalance, more detailed empirical investigations reveal that the quality, continuity, and durability of women's presence in city councils face a serious challenge commonly delineated as political instability and one-term representation. The analysis of the results of six consecutive rounds of city council elections across sixteen county centers of Tehran Province, including Tehran, Eslamshahr, Shahr-e Rey, Tajrish, Shahriar, Malard, Pakdasht, Damavand, Robat Karim, Varamin, Pishva, Firuzkuh, Golestan, Shahr-e Qods, Qarchak, and Pardis, indicates that the average rate of one-term representation among women exceeds 92 percent, whereas the corresponding rate for men is below 73 percent. This disparity suggests that even the restricted number of women who successfully enter these councils are far more likely than men to be excluded from the arena of urban governance after their first term. The concluding pattern indicates that women's presence in city councils is not only more limited in numerical terms, but also more fragile in terms of sustainability and continuity.

The phenomenon of one-term representation in city councils also reveals less visible dynamics that stop the experiences gained by women during their first term from being transformed into political authority and institutional influence in subsequent electoral cycles. Accordingly, the central issue that is addressed in this research is not merely the limited entry of women into local governance structures, but rather the absence of continuity in their political presence. In order to address this gap, the present qualitative study seeks to identify and analyze the factors that lead women in Tehran Province city councils either to be marginalized by entrenched power structures at the end of their first term or to withdraw voluntarily from further political competition.

Methodology

This qualitative research is conducted employing an inductive approach grounded in the interpretivist paradigm. Due to the complicated and multilayered essence of the instability surrounding women's political presence in the city councils of Tehran Province, semi-structured interviews were employed. The study included 34 participants who were selected through purposive and snowball sampling until theoretical saturation was attained. Interviewees included university faculty members and researchers in political and social sciences, mayors and municipal deputies in counties and districts of Tehran Province, former female city councilors in Tehran, and secretaries-general or members of the central councils of political parties. Data were analyzed utilizing thematic analysis following the approach proposed by King, Horrocks, & Brooks (2019). The analytical process consisted of three phases: descriptive coding, interpretive coding, and defining overarching themes. During the descriptive coding phase, categories were derived directly from participants' statements, and describing the data without interpretive judgment was the main focus. In the second stage (interpretive coding), through repeated and continuous comparison, the researcher moved beyond descriptive analysis to interpret the concepts embedded in the codes and to construct conceptual sub-themes. In the ultimate stage, defining overarching themes, these sub-themes were synthesized and interpreted at a higher level of abstraction in order to generate the main themes.

Findings

The thematic analysis process resulted in the identification of 159 codes, which were organized into 27 sub-themes and ultimately consolidated into seven main themes that explain the causes of

instability and one-term representation among women in the city councils of Tehran Province. The findings demonstrate that this instability is not merely the outcome of an electoral event, but rather the product of a complicated interaction between internal functional challenges and external structural pressures.

The first main theme concerns the structural and institutional barriers, including the differing distribution of power generating positions such as council presidencies and influential committee chairmanships, resistance from municipal bureaucratic structures, and the influence of informal male dominated power networks.

The second main theme relates to cultural barriers and gendered attitudes. These include the persistence of patriarchal norms, discriminatory and stringent evaluative standards, and reductionist stereotypes that cast doubt on women's managerial and leadership capacities in the perceptions of local elites and voters.

The third main theme involves limited access to financial resources and power. During electoral campaigns, women frequently encounter financial blockades, informal boycotts, and inadequate cooperation from economic networks and urban contractors, circumstances that significantly increase the costs of political competition.

The fourth main theme concerns imperfections in coalition building and political organization, including inadequate party support, difficulties in forming effective political alliances, and the gradual political isolation of women within decision making arenas.

The fifth main theme relates to communication deficiencies and inadequate media representation. This includes weak political branding, vulnerability to media attacks and the spread of misinformation, and a gap between women's actual performance and public perceptions within their social constituencies.

The sixth main theme addresses individual constraints and socio-biographical conditions, including limited prior experience in executive or political roles, tensions between family responsibilities and political duties, intense psychological pressures, and a tendency toward political modesty that diminishes participation in highly competitive power struggles.

Ultimately, the seventh main theme concerns barriers within the electoral system itself. These include the symbolic placement of women on electoral lists, the influence of informal local power networks, and unstable competitive structures that create significant uncertainty regarding women's political survival in subsequent electoral cycles.

Conclusion

The interpretation of the findings demonstrates that the phenomenon of one-term representation among female city councilors of Tehran Province cannot be attributed to individual shortcomings or lack of competence. Rather, it reflects a fragile structural cycle shaped by an interconnected chain of institutional, cultural, social, economic, and political barriers.

One of the most significant contributions of this study lies in shifting the analytical focus from barriers to women's entry into politics toward the identification of hidden mechanisms of exclusion that operate after women have attained political office. Many women gradually lose their political and social capital after being elected, largely due to their exclusion from networks of resource allocation, their exposure to cultural double standards, and the exhaustion resulting from the simultaneous management of political responsibilities and family roles.

Consequently, moving from symbolic representation toward sustained and institutionalized participation requires multi-level policy interventions. At the structural level, reforms in the mechanisms of power distribution, improved positioning of women on electoral lists, and greater transparency in campaign financing are essential. At the cultural and institutional levels, confronting gender stereotypes, fostering women's communication and media capacities, supporting strategic alliances, and establishing mentorship networks for intergenerational knowledge transfer are crucial. In addition, reducing the pressures associated with dual roles through supportive social and cultural mechanisms and reinforcing women's professional identity within urban governance can help prevent their premature withdrawal from local political arenas.

انتشارات دانشگاه تهران

زن در توسعه و سیاست

دلایل ناپایداری و تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر ایران مورد مطالعه: استان تهران

محمدعلی کیانی^۱ | افسانه دهقان‌پور فراشاه^۲✉۱. دکتری جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: keyani@ut.ac.ir۲. نویسنده مسئول، استادیار دانشکده حکمرانی، دانشکده‌گان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: dehghanpur@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۲/۲۶</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۱/۱۵</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۲۷</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۲/۰۱</p> <p>کلیدواژه‌ها:</p> <p>حکمرانی سرزمینی، مشارکت سیاسی زنان، مشارکت نمادین، ناپایداری در قدرت، نمایندگی تک‌دوره‌ای.</p>	<p>شوراهای شهر به‌منزله بازوی خط‌مشی‌گذاری و نظارتی در مقیاس محلی، تبلور مردم‌سالاری عینی و پل ارتباطی میان شهروندان و حاکمیت در راستای استقرار حکمرانی مطلوب سرزمینی هستند. ناپایداری حضور زنان در پارلمان محلی، یکی از چالش‌های اساسی در مسیر بالندگی و مشارکت مؤثر و پایدار سیاسی و اجتماعی آنان است. پژوهش کیفی حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر ایران با تمرکز بر شوراهای شهر استان تهران و با رویکرد استقرایی انجام گرفت. داده‌های پژوهش از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۳۴ نفر از خبرگان گردآوری و به روش تحلیل مضمون تحلیل شد. درنهایت عوامل مؤثر بر تک‌دوره‌ای بودن و تزلزل حضور زنان در نهاد شوراها در قالب ۷ مضمون اصلی، ۲۷ مضمون فرعی و ۱۵۹ کد دسته‌بندی شدند. مضامین اصلی عبارت‌اند از: موانع ساختاری و نهادی، موانع فرهنگی و نگرش‌های جنسیتی، محدودیت‌های دسترسی به منابع مالی و قدرت، ضعف ائتلاف‌سازی و سازمان‌دهی سیاسی، ضعف ارتباطی و بازنمایی رسانه‌ای، محدودیت‌های فردی و زیست اجتماعی، و چالش‌های نظام انتخاباتی. براین‌اساس، پیشنهاد می‌شود با اصلاح ساختارهای توزیع قدرت و دسترسی به منابع، مقابله با کلیشه‌های جنسیتی و تقویت فرهنگ پذیرش رهبری زنان، تقویت شبکه‌های حمایتی و ائتلاف‌های سیاسی زنان، ارتقای مهارت‌های ارتباطی و تعامل با شهروندان، تقویت ظرفیت‌های مدیریتی و تثبیت هویت حرفه‌ای زنان، کاهش فشارهای نقش‌های دوگانه از طریق حمایت‌های فرهنگی و اجتماعی و اصلاح سازوکارهای رقابت انتخاباتی و حمایت نهادی از حضور پایدار زنان، زمینه‌تعمیق اثرگذاری و افزایش پایداری حضور زنان در سپهر حکمرانی محلی فراهم آید.</p>

استناد: کیانی، محمدعلی و دهقان‌پور فراشاه، افسانه (۱۴۰۵). دلایل ناپایداری و تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر ایران؛ مورد مطالعه: استان تهران. زن در

توسعه و سیاست، ۲۴ (۱)، ۷۷-۱۱۰. DOI: <https://doi.org/10.22059/JWDP.2026.412274.1008615>

DOI: <https://doi.org/10.22059/JWDP.2026.412274.1008615>

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

زنان نیمی از سرمایه انسانی جوامع را تشکیل می‌دهند. نابرابری جنسیتی همچنان یکی از چالش‌های مهم جوامع معاصر، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه به‌شمار می‌آید. پیامدهای این نابرابری در حوزه‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی و آموزشی قابل مشاهده است و بر دسترسی برابر زنان و مردان به فرصت‌ها و منابع تأثیر گذاشته است (Dehghanpour Farashah et al., 2025b: 1). یکی از مهم‌ترین عرصه‌هایی که این نابرابری در آن بازتاب می‌یابد، مشارکت سیاسی و حضور در فرایندهای تصمیم‌گیری است.

مشارکت سیاسی گسترده زنان به‌منزله یکی از شاخص‌های اساسی حکمرانی فراگیر و توسعه دموکراتیک شناخته می‌شود (Dehghanpour Farashah et al., 2025a: 2). در حکمرانی محلی، این مشارکت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند؛ زیرا شوراهای محلی نزدیک‌ترین سطح تصمیم‌گیری به زندگی روزمره شهروندان هستند و نقش مهمی در بازتاب مطالبات و نیازهای جامعه ایفا می‌کنند (Hemmati & Shoeibi, 2026: 741-742). در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران نیز این اهمیت در اصول هفتم و یکصدم قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته است. اصل هفتم، شوراها را در کنار سایر نهادهای تصمیم‌گیری، یکی از ارکان اداره امور کشور معرفی می‌کند و اصل یکصدم با هدف تمرکززدایی و واگذاری بخشی از امور به مردم، تشکیل شوراهای اسلامی شهر را پیش‌بینی کرده است. در چنین چارچوبی، شوراها نه تنها نهادی اداری، بلکه سازوکاری برای تحقق مشارکت عمومی در مدیریت امور محلی محسوب می‌شوند. از این‌رو، محدود بودن حضور زنان در این نهادها می‌تواند به معنای استفاده نشدن از بخشی از ظرفیت‌های انسانی و اجتماعی جامعه در فرایند تصمیم‌گیری محلی تلقی شود.

در ادبیات حکمرانی محلی، حضور زنان در نهادهای تصمیم‌گیری با پیامدهای مثبتی مانند ارتقای کیفیت خط‌مشی‌گذاری شهری، افزایش حساسیت اجتماعی در مدیریت شهری، تقویت پاسخگویی نهادهای محلی، تحقق توسعه پایدار و ارتقای رفاه عمومی همراه است (Hemmati & Shoeibi, 2026: 764; Mousanejad, 2023: 162). با وجود این کارکردهای بالقوه، شواهد تجربی نشان می‌دهد میان ظرفیت‌های نظری مشارکت زنان در حکمرانی محلی و تحقق عملی آن در ساختارهای رسمی قدرت فاصله زیادی وجود دارد. به بیان دیگر، حضور زنان در بسیاری از موارد کمتر به‌منزله یک روند پایدار شکل گرفته و بیشتر به‌صورت تجربه‌هایی محدود و وابسته به شرایط ظاهر شده است. بخشی از این شکاف در آمارهای مشارکت سیاسی زنان نیز قابل مشاهده است؛ به‌گونه‌ای که سهم زنان در مجلس شورای اسلامی ۴ درصد و در شوراهای اسلامی شهر و روستا ۱ درصد گزارش

شده است (Mousanejad, 2023: 163). با این حال، تجربه شوراهای شهر ایران نشان می‌دهد مشارکت سیاسی زنان به میزان ورود آنان به این نهادها محدود نمی‌شود. در کنار چالش دسترسی اولیه به قدرت، مسئله مهم‌تر پایداری و تداوم حضور زنان در ساختار تصمیم‌گیری محلی است. حضور در نهادهای انتخابی، زمانی می‌تواند به تقویت مشارکت سیاسی منجر شود که مستمر و انباشتی تداوم یابد و امکان شکل‌گیری تجربه، سرمایه سیاسی و شبکه‌های ارتباطی پایدار را فراهم کند. حضور کوتاه‌مدت و ناپایدار نه تنها به تقویت موقعیت سیاسی زنان منجر نمی‌شود، بلکه مانع شکل‌گیری مسیرهای تدریجی رشد و تثبیت آنان در عرصه مدیریت محلی خواهد شد. خروج زودهنگام زنان از عرصه مدیریت محلی، انباشت تجربه و سرمایه سیاسی زنان را مسدود می‌کند و شکل‌گیری شبکه‌های پایدار از زنان کنشگر در ساختار مدیریت شهری را محدود می‌سازد. در نتیجه بخشی از تجربه و سرمایه اجتماعی ایجاد شده در هر دوره پیش از آنکه به یک ظرفیت نهادی پایدار تبدیل شود، از چرخه مدیریت محلی خارج می‌شود.

شواهد تجربی نشان می‌دهد در بسیاری از موارد، حضور زنان در شوراهای شهر ایران تک‌دوره‌ای است. تحلیل نتایج شش دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر در ۱۶ مرکز شهرستان استان تهران شامل تهران، اسلامشهر، شهرری، تجریش، شهریار، ملارد، پاکدشت، دماوند، رباط‌کریم، ورامین، پیشوا، فیروزکوه، گلستان، شهرقدس، قرچک و پردیس نشان می‌دهد میانگین تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان بیش از ۹۲ درصد است؛ در حالی که این نرخ برای مردان در همین مناطق کمتر از ۷۳ درصد است. این تفاوت چشمگیر نشان می‌دهد حتی با وجود تعداد کمتر زنان راه‌یافته به شوراهای احتمال خروج آنان از عرصه مدیریت محلی پس از یک دوره به مراتب بیشتر از مردان است. چنین الگویی بیانگر آن است که حضور زنان در شوراهای شهر نه تنها از نظر تعداد محدودتر است، بلکه از نظر پایداری و تداوم نیز ثبات کمتری نسبت به حضور مردان دارد.

با وجود اهمیت این مسئله، مرور پژوهش‌های انجام شده در حوزه مشارکت سیاسی زنان نشان می‌دهد بخش عمده مطالعات پیشین بر موانع مشارکت سیاسی زنان و عوامل مؤثر بر ورود آنان به عرصه سیاست، به‌ویژه در سطح ملی و مجلس شورای اسلامی تمرکز داشته‌اند و توجه کمتری به تداوم حضور آنان در نهادهای انتخابی محلی معطوف شده است. از این‌رو، شناخت سازوکارهایی که موجب می‌شود حضور زنان در شوراهای شهر اغلب کوتاه‌مدت و تک‌دوره‌ای شود، همچنان با خلأ پژوهشی مواجه است. بر این اساس، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون به این پرسش اساسی پاسخ می‌دهد که دلایل ناپایداری و تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در

شوراهای شهر استان تهران چیست و چه عواملی تداوم حضور سیاسی آنان را در ساختار حکمرانی محلی محدود می‌کند.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. پیشینه نظری

به‌منظور تبیین دلایل ناپایداری و نمایندگی تک‌دوره‌ای زنان در شوراها، این پژوهش از مجموعه‌ای از رویکردهای نظری در حوزه مشارکت سیاسی، قدرت و حکمرانی محلی بهره می‌گیرد. به‌طور مشخص، تحلیل پژوهش با اتکا به مطالعات حکمرانی شهری و جایگاه شوراها به‌منزله نهاد‌های مشارکت محلی، نظریه مشارکت نمادین^۱ در تحلیل حضور اقلیت‌ها در ساختار قدرت و نیز رویکرد اقتصاد سیاسی قدرت در تبیین نقش منابع و شبکه‌های قدرت در تداوم حضور سیاسی انجام شده است. این چارچوب نظری با تلفیق دیدگاه‌های مطرح در ادبیات علوم سیاسی و مطالعات جنسیت، زمینه تحلیل ساختاری و نهادی مشارکت زنان در نهادهای محلی را فراهم می‌سازد. در ادامه، مفاهیم و دیدگاه‌های نظری مرتبط با پژوهش تبیین می‌شوند.

۲-۱-۱. حکمرانی شهری و نقش شوراها به‌منزله پارلمان محلی

مفهوم حکمرانی در تقابل با رویکرد دولت‌محور سنتی، بر اصل بنیادین مشارکت استوار است. این مفهوم به مجموعه‌ای از فرایندها، ساختارها و مراوده‌های میان بازیگران دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی اطلاق می‌شود که از طریق آن، به‌صورت مشارکتی تصمیم‌گیری می‌شود و خط‌مشی‌های عمومی شکل می‌گیرند (Stoker, 1998: 17-26). در این چارچوب، حکمرانی به معنای گذار از الگوی دولت متمرکز و سلسله‌مراتبی به‌سمت الگوی شبکه‌ای از کنشگران است که در آن، قدرت و مسئولیت میان سطوح گوناگون حاکمیت و بازیگران اجتماعی توزیع می‌شود (Dehghanpour Farashah & Dehghanpour Farashah, 2024: 108-109).

در همین راستا، حکمرانی شهری عبارت است از مجموعه روش‌های متعددی که افراد و نهادهای عمومی و خصوصی برای اداره امور مشترک شهر به‌کار می‌گیرند. این فرایند مستمر، شامل ایجاد تفاهم میان منافع متضاد و انجام اقدامات مشارکتی است که نهادهای رسمی، بخش‌های غیررسمی و سرمایه‌های اجتماعی را دربرمی‌گیرد. در حکمرانی شهری، اداره شهر فقط در اختیار دولت و حکومت نیست، بلکه شبکه‌ای از نهادهای منتخب و مشارکتی در فرایند خط‌مشی‌گذاری و اداره شهری

نقش آفرینی می‌کنند (UN-Habitat, 2002: 12-16). یکی از مهم‌ترین نهادهای تحقق حکمرانی شهری، شوراهای شهر هستند که در مطالعات حکمرانی محلی از آن‌ها به‌مثابه «پارلمان‌های محلی» یاد می‌شود. شوراهای شهر، نهادهایی انتخابی و مدنی هستند که تجلی اراده شهروندان در اداره امور عمومی در سطح محلی به‌شمار می‌آیند. به بیان دیگر، پارلمان محلی نهادی است که وظایفی مانند خط‌مشی‌گذاری محلی، نظارت بر عملکرد مدیریت شهری و تصویب مقررات مرتبط با اداره شهر را برعهده دارد و هدف اصلی آن تقویت تمرکززدایی اداری و مشارکت شهروندان در فرایند تصمیم‌گیری‌های شهری و محلی است.

۲-۱-۲. مشارکت سیاسی زنان

مشارکت سیاسی زنان به مداخله آگاهانه و داوطلبانه زنان در فرایندهایی که موجب انتخاب حکمرانان و اثرگذاری بر خط‌مشی‌گذاری‌های عمومی می‌شود اشاره دارد. این مفهوم شامل طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها از رأی‌دادن ساده تا تصدی مناصب عالی مدیریتی، نامزدی در انتخابات و حضور در نهادهای تصمیم‌گیر، نظیر پارلمان‌ها و شوراهای محلی برای حل مشکلات محلی است که تحت تأثیر ساختارها و هنجارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه قرار دارد (Nazneen, 2023: 2-4). در این پژوهش، مشارکت سیاسی و اجتماعی زنان، فراتر از یک رویکرد کمی، در بستر یک فرایند کیفی مطرح نظر است. به بیان دیگر، مشارکت سیاسی، تنها یک رفتار یا کنش ساده نیست و نمودی از عاملیت به‌حساب می‌آید. با این استدلال، می‌توان آن را در نحوه سیاست‌ورزی، میزان کنشگری و چگونگی زیست سیاسی و اجتماعی زنان در ساحت قدرت، بازتعریف کرد.

۲-۱-۳. مشارکت نمادین

مشارکت نمادین یا توکنیسم به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن اعضای یک گروه اقلیت مانند زنان در گروه‌ها، سازمان‌ها یا نهادها، فقط برای نمایش برابری و رعایت تشریفات دموکراتیک به کار گرفته می‌شوند، بدون آنکه قدرت واقعی در تصمیم‌گیری یا اثرگذاری واقعی بر ساختار به آن‌ها تفویض شود. در این وضعیت، فرد اجازه ورود دارد، اما مشارکت کامل ندارد. افراد انتخاب‌شده به‌منزله نماد یا توکن عمل می‌کنند و حضورشان بیش از آنکه ابزاری برای تغییر باشد، سپری برای حفظ وضع موجود و تبریته ساختار از اتهام تبعیض است (Kanter, 1977: 967-988; Kanter, 1993: 127; Omotoso & Olaronke, 2024: 323-380). افزون بر این، وقتی سهم یک گروه خاص در

یک فهرست انتخاباتی بسیار اندک باشد، آن‌ها در وضعیت مشارکت نمادین و به تبع آن در معرض فشارهای روانی، سیاسی و عملکردی مضاعف قرار می‌گیرند. به همین منوال، درصد حضور زنان در فهرست‌های انتخاباتی، تصدی مناصب سیاسی یا کرسی شوراهای شهر، بسیار کم مشاهده می‌شود و عدم پاسخگویی مؤثر در برابر حجم بالای انتظارات و تقاضاهای القایی، آینده سیاسی-اجتماعی آنان را به مخاطره می‌اندازد.

۲-۱-۴. اقتصاد سیاسی قدرت

اقتصاد سیاسی قدرت به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه دسترسی به منابع مالی، شبکه‌های اقتصادی و کانون‌های ثروت، تعیین‌کننده جایگاه سیاسی افراد در ساختار حکومت و قدرت است. در این چارچوب، نابرابری در دسترسی به منابع مالی میان زنان و مردان به‌مثابه مانع و چالشی بنیادین در تثبیت قدرت سیاسی زنان و تداوم حضور آن‌ها در نهادهای انتخابی تحلیل می‌شود. استیون لوکس^۱ قدرت را در سه بعد تحلیل می‌کند. بعد سوم آن یعنی قدرت پنهان یا ساختاری همان سازوکارهایی است که بدون اجبار مستقیم و از طریق کنترل منابع و ارزش‌ها، مانع تثبیت جایگاه گروه‌های خاص نظیر زنان در ساختار قدرت می‌شود (Lukes, 2021: 114-156). این مفهوم به معنای تحلیل رابطه میان توزیع منابع مادی و ساختارهای تصمیم‌گیری یا قدرت است که بر افزایش شانس ماندگاری در قدرت و بقای سیاسی کنشگران اثر مستقیم می‌گذارد.

۲-۲. پیشینه تجربی

مشارکت و حضور سیاسی زنان در دهه‌های اخیر در کانون توجه بسیاری از مطالعات داخلی و خارجی قرار گرفته است. این پژوهش‌ها با رویکردها و روش‌های متنوع، به بررسی ابعاد گوناگون کنشگری سیاسی زنان، موانع ساختاری و فرهنگی حضور آنان در نهادهای تصمیم‌گیری، تجربه زیسته زنان در ساختارهای قدرت و پیامدهای حضور آنان در عرصه سیاست پرداخته‌اند. برخی از این مطالعات بر عوامل نهادی، اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مشارکت سیاسی زنان تمرکز داشته‌اند و برخی دیگر پیامدهای حضور زنان در نهادهای تصمیم‌گیر و مدیریت سیاسی را بررسی کرده‌اند. در ادامه، مهم‌ترین پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه در دو بخش داخلی و خارجی بررسی می‌شود.

1. Steven Lukes

۲-۲-۱. پژوهش‌های داخلی

همتی و شعبی (۲۰۲۶) با هدف بررسی تجربه‌های زنان پس از ورود به شوراهای شهر، پژوهشی با عنوان «پشت درهای شورا: تحلیل کیفی تجارب زنان پس از ورود به شوراهای اسلامی شهر» انجام دادند. نتایج پژوهش چهار مضمون اصلی را آشکار کرد: «شورا به مثابه میدان چالش‌برانگیز»، «مواجهه با فشارهای نهادی در کنار اتکا به شبکه‌های حمایتی»، «جهت‌یابی راهبردی زنان از سازگاری منفعلانه تا ایستادگی کنشگرانه» و «قرارگرفتن زنان در کانون توجهات». یافته‌ها نشان داد ترکیب مردانه شوراها و هنجارهای ریشه‌دار جنسیتی سبب می‌شود زنان با تردید در شایستگی، کلیشه‌های جنسیتی، حاشیه‌رانی در تصمیم‌گیری و فشارهای نقشی مواجه شوند که این امر تعارض میان مسئولیت‌های خانوادگی و سیاسی را تشدید می‌کند و به افزایش استرس و فرسودگی نقش می‌انجامد.

میرخوشخو و صادقی فسایی (۲۰۲۲) با هدف شناسایی موانع کنشگری و موانع سیاست‌ورزی زنان پس از ورود به سطوح کلان مدیریت سیاسی، تجربه زنان فعال در دو طیف سیاسی اصلاح‌طلب و اصول‌گرا را بررسی کردند. یافته‌ها مشخص کرد موانع سیاست‌ورزی زنان، پدیده‌ای چندلایه و متأثر از عوامل ساختاری، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و مذهبی است. از مهم‌ترین این موانع می‌توان به تعدد نقش‌ها، انفعال اجتماعی، استقبال نشدن از توانمندی زنان، فقدان تجربه سیاسی حرفه‌ای، نبود شبکه‌های حمایتی، مردانه‌بودن ساختار قدرت، انتصاب صوری زنان، نبود کادرسازی و رقابت‌های جناحی اشاره کرد. همچنین مطابق نتایج، زنان اصول‌گرا بیشتر بر موانع درونی و فردی زنان تأکید دارند؛ درحالی‌که زنان اصلاح‌طلب محدودیت‌ها را بیشتر ناشی از ساختارهای بیرونی، فرهنگ مردسالار و پدرسالاری پنهان می‌دانند. این مطالعه از آن جهت اهمیت دارد که با تمرکز بر تجربه زنان پس از ورود به قدرت، نشان می‌دهد مسئله اصلی، دسترسی زنان به مناصب سیاسی نیست، بلکه اثرگذاری آنان در ساختارهای قدرت نیز با موانع پیچیده مواجه است.

دارا و صادقی (۲۰۲۲) به بررسی الگوی جغرافیایی نمایندگی زنان در انتخابات مجلس شورای اسلامی در دوره اول تا یازدهم، پرداختند و نشان دادند توزیع فضایی حضور زنان در حوزه‌های انتخابیه کشور یکسان نبوده است؛ به‌گونه‌ای که در برخی حوزه‌ها هیچ زنی موفق به راهیابی به مجلس نشده است. آن‌ها با بهره‌گیری از روش دلفی و تکنیک شانون به شناسایی عوامل مؤثر بر پراکندگی جغرافیایی نمایندگی زنان پرداختند. براساس یافته‌ها، مشارکت سیاسی زنان در عرصه نمایندگی پارلمانی، یکی از شاخص‌های مهم توسعه سیاسی به‌شمار می‌آید و متغیرهایی مانند تحصیلات از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر موفقیت انتخاباتی زنان در حوزه‌های گوناگون هستند.

رئیس و همکاران (۲۰۲۰) وضعیت و موانع مشارکت سیاسی زنان بلوچستان را با تأکید بر نقش ساختارهای رسمی و زمینه‌های فرهنگی-اجتماعی بررسی کردند. مطابق یافته‌ها، موانع مشارکت سیاسی زنان بلوچ را می‌توان در دو دسته صورت‌بندی کرد: نخست، موضع‌گیری و عملکرد نهادهای رسمی در قبال زنان و دوم، ویژگی‌های فرهنگی جامعه در ارتباط با نقش زنان. به بیان دیگر، محدودیت مشارکت سیاسی زنان نه فقط پیامد عوامل فردی، بلکه حاصل برهم‌کنش نهادهای رسمی و الگوهای فرهنگی مسلط است. مهم‌ترین موانع در قالب نهادهای غیررسمی و ناملموس مانند فرهنگ پدرسالارانه و برخی باورهای سنتی شکل می‌گیرد. باین‌حال، پژوهش نشان داد نهادهای مشارکتی محلی مانند شوراهای شهر و روستا در گذر زمان توانسته‌اند تا حدی از نفوذ این موانع غیررسمی بکاهند و زمینه‌افزایش مشارکت سیاسی زنان بلوچ را فراهم کنند.

یزدان‌پناه‌درو و عسگری (۲۰۱۹) در «بررسی روند مشارکت زنان در انتخابات مجلس شورای اسلامی؛ دوره‌های ۸، ۹ و ۱۰»، مشارکت سیاسی زنان را در چارچوب پنج عامل اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، سیاسی، جغرافیایی و شخصیتی و یک شاخص موانع موجود بر مشارکت زنان در انتخابات مجلس شورای اسلامی مطالعه کردند. نتایج مشخص کرد همه عوامل یادشده بر مشارکت زنان مؤثرند، اما عوامل اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و شخصیتی اهمیت بیشتری دارند و عامل اقتصادی در رتبه نخست قرار می‌گیرد.

یزدان‌پناه‌درو و همکاران (۲۰۱۷) با تمرکز بر روند مشارکت و حضور زنان در انتخابات مجلس شورای اسلامی به بررسی وضعیت نمایندگی زنان در ساختار قانون‌گذاری ایران پرداختند. براساس نتایج، با وجود برگزاری مکرر انتخابات، میزان حضور زنان در مجلس همچنان محدود است. همچنین یافته‌ها نشان داد توزیع جغرافیایی این نمایندگان نیز نامتوازن است و فقط ۱۷ استان در این دوره‌ها نماینده زن داشته‌اند. نتایج بیانگر آن بود که عواملی نظیر گرایش سیاسی عمومی جامعه و گرایش جناحی داوطلب، میزان جمعیت و مرکزبودن استان، میزان وسعت استان و سابقه فرد بر انتخاب‌شدن آنان تأثیرگذارند.

منصوری و صمدی (۲۰۱۶) به بررسی چگونگی بروز کنشگری فرهنگی و اجتماعی زنان در فعالیت‌ها و تشکل‌های محلی ایران پرداختند و در پی ارائه الگویی برای تبیین این کنشگری بودند. یافته‌های مطالعه به تدوین یک الگوی پارادایمی کنشگری زنان منجر شد.

عیوضی و همتی (۲۰۱۴) به بررسی علل محدودبودن حضور زنان در مجلس شورای اسلامی ایران پرداختند. یافته‌ها حاکی از آن بود که محدودیت حضور زنان را نمی‌توان فقط با اتکا به ساختار

رسمی سیاست توضیح داد، بلکه مجموعه‌ای از عوامل فردی-شخصیتی، اقتصادی-اجتماعی و سیاسی در کنار نحوه توزیع فرصت‌های سیاسی در این مسئله نقش دارند. مرور پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از پژوهش‌ها بر موانع ساختاری، فرهنگی و نهادی مشارکت سیاسی زنان در ایران و نیز تجربه زیسته آنان در ساختارهای قدرت تمرکز داشته‌اند. در کنار این مطالعات، پژوهش‌های خارجی نیز ابعاد دیگری از حضور زنان در عرصه سیاست و مدیریت عمومی را بررسی کرده‌اند که در ادامه به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود.

۲-۲-۲. پژوهش‌های خارجی

موضوع پژوهش اوبراین، هنلون و آپوستولوپولوس^۱ (۲۰۲۳) با عنوان «زنان به‌منزله رهبران در حوزه‌های مردسالارانه: تحلیلی دوکانونی از رویه‌های جنسیتی در سازمان‌ها» بررسی چالش‌های زنان در سازمان‌هایی بود که ساختار و فرهنگ حاکم بر آن‌ها مردانه است. یافته‌ها نشان داد اگرچه خط‌مشی‌ها و برنامه‌های رسمی متعددی در حمایت از ارتقای جایگاه زنان تدوین می‌شود، اما هنجارها و رویه‌های نانوشته سازمانی همچنان مانعی عمده در مسیر پیشرفت و اعمال رهبری مؤثر توسط آنان به‌شمار می‌آید. زنان در چنین محیط‌هایی با کمبود حمایت شغلی و فرهنگی مواجه‌اند که این امر مانع بروز کامل ظرفیت تأثیرگذاری آن‌ها در عرصه خط‌مشی‌گذاری و مدیریت می‌شود. در مقاله «زنان منتخب در رقابت‌های سیاسی به‌منزله خط‌مشی‌گذاران»، بسکران و حسامی^۲ (۲۰۱۹) آثار واقعی حضور زنان را بر فرایند خط‌مشی‌گذاری مطالعه کردند. نتایج مشخص کرد افزایش سهم زنان در نهادهای تصمیم‌گیر فقط جنبه نمادین ندارد، بلکه موجب بازتاب بهتر نیازها و ترجیحات زنان در تصمیمات کلان می‌شود.

در مطالعه «شهرداران زن و مدیریت شوراهای اسپانیا» هرناندس نیکولاس، مارتین اوخدو و مینگس‌ورا^۳ (۲۰۱۸) رابطه میان جنسیت شهرداران و الگوی تخصیص بودجه را در شوراهای محلی اسپانیا بررسی کردند. مطابق یافته‌ها، در شهرهایی که زنان در مقام شهردار فعالیت می‌کنند، منابع مالی بیشتری به حوزه‌هایی مانند امنیت اجتماعی، خدمات حمایتی و ارتقای وضعیت اجتماعی اختصاص یافته است. همچنین حضور زنان در رأس شوراها با افزایش عدالت اجتماعی و بهبود کارایی اقتصادی ارتباط دارد و این امر بیانگر تفاوت ترجیحات سیاستی زنان و مردان در تصمیم‌گیری‌های محلی است.

1. O'Brien, Hanlon, & Apostolopoulos

2. Baskaran & Hessami

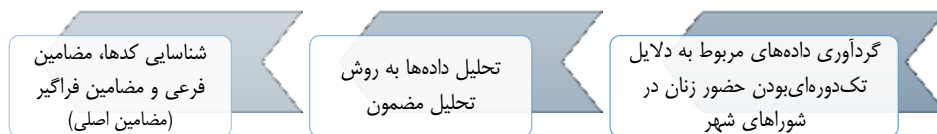
3. Hernández-Nicolás, Martín-Ugedo, & Mínguez-Vera

کردرمایر و اسمیت^۱ (۲۰۱۵) در بررسی «چگونگی تأثیر زمینه راهبردی بر ظهور و موفقیت زنان در انتخابات قانون‌گذاری محلی» نشان دادند نوع ساختار و موقعیت انتخابات، نقش تعیین‌کننده‌ای در حضور و موفقیت سیاسی زنان دارد. نتایج این تحقیق که با تمرکز بر انتخابات شوراهای محلی در ایالت کالیفرنیا انجام شد، حاکی از آن بود که زنان در انتخابات ناحیه‌ای بیشتر از انتخابات کلی، شانس رسیدن به مناصب اجرایی شهری را دارند. باین‌حال، کلیشه‌های جنسیتی و برداشت‌های منفی از صلاحیت مدیریتی زنان سبب می‌شود آنان بیشتر در مناصب کم‌اعتبار به کار گرفته شوند و احتمال انتخابشان برای سمت‌های مدیریتی سطح بالا مانند شهرداری کاهش یابد. این یافته‌ها بیانگر تأثیر عمیق نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی بر مسیر حرفه‌ای و سیاسی زنان است.

مرور پژوهش‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهد بخش قابل‌توجهی از آن‌ها بر شناسایی موانع ساختاری، فرهنگی و نهادی مشارکت سیاسی زنان و نیز بررسی پیامدهای حضور آنان در نهادهای تصمیم‌گیری متمرکز بوده‌اند. در مطالعات داخلی، اغلب پژوهشگران بیشتر به تبیین محدودیت‌های نهادی، هنجارهای جنسیتی و ساختارهای مردسالارانه در کاهش حضور زنان در عرصه‌های قدرت سیاسی پرداخته‌اند. همچنین برخی پژوهش‌ها با رویکردهای کمی، الگوهای توزیع و میزان حضور زنان در نهادهای انتخابی را مورد بررسی قرار داده‌اند. در مقابل، در پژوهش‌های خارجی علاوه بر بررسی موانع مشارکت سیاسی زنان، به پیامدهای حضور آنان در نهادهای خط‌مشی‌گذار نیز توجه شده است. با وجود این، در بخش قابل‌توجهی از این مطالعات، مسئله تداوم حضور سیاسی زنان پس از ورود به نهادهای انتخابی در ایران و عواملی که موجب می‌شود بسیاری از زنان فقط برای یک دوره در این نهادها حضور داشته باشند، کمتر بررسی شده است. به‌ویژه در نهادهای محلی نظیر شوراهای شهر، دلایل نمایندگی تک‌دوره‌ای زنان و چالش‌هایی که در مسیر استمرار فعالیت سیاسی آنان وجود دارد بررسی نشده است. از این‌رو، پژوهش حاضر با شناسایی عوامل مؤثر بر تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر ایران و با تمرکز بر شوراهای شهر استان تهران، شمایل دقیق‌تری از موانع تداوم مشارکت سیاسی زنان در ساختار قدرت محلی ارائه می‌دهد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش کیفی حاضر با فلسفه تفسیرگرایی و رویکرد استقرایی انجام شده است. داده‌ها طی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و با ترکیبی از روش‌های نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی گردآوری شدند. در شکل ۱ گام‌های فرایند پژوهش آورده شده است.

شکل ۱. گام‌های فرایند پژوهش

روش‌های نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی از شیوه‌های نمونه‌گیری غیرتصادفی هستند که در پژوهش‌های کیفی استفاده می‌شوند. در نمونه‌گیری هدفمند، افرادی که قادرند اطلاعات مطلوب و مورد نیاز پژوهش را ارائه دهند انتخاب می‌شوند و در نمونه‌گیری گلوله‌برفی، پژوهشگر با چند مشارکت‌کننده اولیه تماس برقرار می‌کند و از آنان می‌خواهد افراد دیگری با ویژگی‌های خاص معرفی کنند و این فرایند به صورت زنجیره‌ای تا دستیابی به اشباع نظری ادامه می‌یابد (Saunders et al., 2023: 322-324).

به منظور شناسایی دلایل حضور یک دوره‌ای زنان در شوراها، با ۳۴ نفر از خبرگان مصاحبه شد. اولین مصاحبه‌شونده نفر بعدی را برای مصاحبه معرفی کرد و این مسیر تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بود از:

(الف) زنان عضو شوراهای شهر استان تهران، به‌ویژه زنانی که فقط یک دوره عضو بوده‌اند؛
(ب) استادان دانشگاه که شناخت کاملی از مدیریت سیاسی فضا، جغرافیای انتخابات و حکمرانی شهری دارند؛

(ج) شهرداران مناطق و نواحی استان تهران و معاونان آنان؛

(د) دبیران کل و اعضای شورای مرکزی احزاب و جریان‌های سیاسی.

در نهایت پس از ۲۹ مصاحبه اشباع نظری حاصل شد، ولی برای اطمینان پنج مصاحبه دیگر انجام گرفت و مصاحبه‌ها تا شماره ۳۴ ادامه یافت. مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون کدگذاری و در نهایت مضامین مرتبط شناسایی شدند.

در این پژوهش، فقط از دیدگاه زنان به مسئله نگریسته نشد و مردان نیز در مصاحبه‌ها مشارکت داشتند؛ زیرا دید سیستمی نیز اهمیت داشت. در نتیجه با عموم خبرگان و ذی‌نفعان نظیر شهرداران، دبیران کل احزاب، اعضای شورای مرکزی احزاب و استادان دانشگاه مصاحبه صورت گرفت. مصاحبه‌شوندگان به صورت مفصل درباره دلایل، ضعف‌ها، محدودیت‌ها، چالش‌ها، موانع و عوامل گوناگون تأثیرگذار صحبت کردند. مدت هر مصاحبه از ۵۴ دقیقه تا ۷۳ دقیقه بود. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

جنسیت	شغل					تحصیلات		تعداد مصاحبه‌شوندگان
	مرد	زن	دبیران کل و اعضای شورای مرکزی احزاب	زنان عضو شوراهای شهر استان تهران	شهرداران مناطق و نواحی استان تهران و معاونان آنان	استادان دانشگاه	دکتری	
۱۹	۱۵	۶	۱۷	۵	۶	۲۳	۱۱	۳۴

روش تحلیل داده‌های پژوهش، تحلیل مضمون است. در این روش پژوهشگران به کدگذاری داده‌ها به منظور یافتن مفاهیم و معانی درون داده‌ها می‌پردازند (Mohammadpour, 2018: 389). از رویکرد کینگ، هارکس و بروکس^۱ برای تحلیل مضمون استفاده شد. این رویکرد مشتعل بر کدگذاری توصیفی^۲، کدگذاری تفسیری^۳ و تعریف مضامین فراگیر^۴ یا همان مضامین اصلی است. در مرحله کدگذاری توصیفی، مقوله‌ها از سخنان مشارکت‌کنندگان استخراج می‌شوند. پژوهشگران نقش توصیف‌گر دارند و حق تفسیر داده‌ها را ندارند. در مرحله کدگذاری تفسیری، مضامین سازمان‌دهنده یا فرعی ایجاد می‌شوند. پژوهشگر از گفته‌های مشارکت‌کنندگان کمی فراتر می‌رود و به تفسیر معانی کدها، طی مقایسه مستمر آن‌ها می‌پردازد و مضامین فرعی را به دست می‌آورد. در مرحله کدگذاری مضامین فراگیر یا اصلی، به تفسیر مضامین فرعی پرداخته می‌شود و کدگذاری در سطح انتزاعی بالاتری صورت می‌گیرد (King, Horrocks & Brooks, 2019: 242-263). در جدول ۲ چند نمونه از نقل‌قول‌های مصاحبه‌شوندگان و کدهای مربوط آمده است.

جدول ۲. شیوه کدگذاری مصاحبه‌ها

کدها	نقل‌قول‌های مصاحبه‌شوندگان
عدم توازن در توزیع ریاست کمیسیون‌های حساس و درآمدزا میان زنان و مردان	راستش یکی از چیزهایی که همیشه برای من سؤال بوده، نحوه تقسیم مسئولیت‌ها در شورا است. وقتی نوبت به انتخاب رئیس کمیسیون‌ها می‌رسد، اغلب کمیسیون‌هایی که اهمیت بیشتری دارند یا با بودجه، پروژه‌های عمرانی و منابع مالی سروکار دارند، بیشتر در اختیار آقایان قرار می‌گیرند. در مقابل، به خانم‌ها اغلب کمیسیون‌هایی پیشنهاد می‌شوند که یا جنبه فرهنگی و اجتماعی دارند یا تأثیر کمتری در تصمیمات مالی و اجرایی شهر دارند. این در حالی است که بسیاری از زنان تخصص و تجربه لازم برای مدیریت همان کمیسیون‌های مهم را هم دارند، اما در عمل فرصت برابر برای به‌عهده‌گرفتن آن‌ها کمتر فراهم می‌شود.

1. King, Horrocks, & Brooks
2. Descriptive Coding
3. Interpretive Coding
4. Defining Overarching Themes

نقل قول‌های مصاحبه‌شوندگان	کدها
یکی از چالش‌هایی که ما در شورا با آن مواجه هستیم، برقراری ارتباط مؤثر با نهادهای بالادستی و دستگاه‌های حاکمیتی است. در بسیاری از موارد، وقتی پیگیری یک موضوع یا هماهنگی با یک سازمان بالاتر لازم می‌شود، احساس می‌کنیم مرادده با ما به‌عنوان عضو زن شورا به سادگی و سرعتی که برای همکاران مرد اتفاق می‌افتد، پیش نمی‌رود. گاهی لازم است چندین بار مراجعه یا پیگیری کنیم تا همان سطح از توجه یا همکاری حاصل شود.	دشواری برقراری ارتباط با نهادهای بالادستی و حاکمیتی
به نظر من بخشی از چالش‌هایی که زنان در شورا با آن روبه‌رو هستند، ریشه در فرهنگ سیاسی مردسالاری دارد. در بسیاری از موقعیت‌ها هنوز این نگاه وجود دارد که مدیریت و تصمیم‌گیری‌های مهم بیشتر با مردان تناسب دارد و زنان در حوزه‌های محدودتری فعالیت کنند. این نوع نگرش شاید همیشه به‌صورت مستقیم بیان نشود، اما در رفتارها و تقسیم مسئولیت‌ها خود را نشان می‌دهد.	فرهنگ سیاسی مردسالاری و وجود نگرش مردسالارانه
یکی از واقعیت‌هایی که زنان در فضای شورا با آن مواجه‌اند، این است که همیشه انتظار می‌رود زنان ملاحظات بیشتری از نظر رفتار، گفتار و نوع حضور در عرصه‌های سیاسی داشته باشند. گویی نوعی چارچوب نانوشته وجود دارد که زنان باید بیش از دیگران مراقب باشند تا رفتاری از آن‌ها دیده نشود که با هنجارهای فرهنگی یا برداشت‌های اجتماعی ناسازگار تلقی شود. همین موضوع گاهی سبب می‌شود در برخی موقعیت‌ها با احتیاط بیشتری صحبت کنیم، کمتر وارد تنش‌های سیاسی شویم یا حتی در برخی تعاملات و جلسات غیررسمی که بخشی از تصمیم‌گیری‌ها در آن شکل می‌گیرد، حضور کمتری داشته باشیم.	الزامات رعایت نجابت سیاسی و ملاحظات فرهنگی برای زنان
گاهی در زمان شکل‌گیری ائتلاف‌های انتخاباتی یا فهرست‌های سیاسی، حضور زنان بیشتر جنبه نمادین پیدا می‌کند. یعنی در ظاهر تلاش می‌شود نشان داده شود که زنان هم در ترکیب ائتلاف حضور دارند، اما در عمل نقش آنان در تصمیم‌گیری‌های اصلی یا تعیین مسیر ائتلاف چندان پررنگ نیست. بعضی وقت‌ها احساس می‌شود حضور یک یا دو زن در فهرست‌ها بیشتر برای کامل شدن ترکیب یا جلب نظر افکار عمومی است، نه اینکه واقعاً به مشارکت مؤثر و برابر آنان در فرایندهای سیاسی اعتقاد وجود داشته باشد.	نمایشی‌بودن حضور زنان در ائتلاف‌های سیاسی

در پژوهش‌های کیفی، به‌جای مفاهیم متداول روایی و پایایی که در پژوهش‌های کمی استفاده می‌شوند، از مفهوم «اعتمادپذیری»^۱ برای ارزیابی کیفیت یافته‌ها استفاده می‌شود. در این پژوهش نیز برای سنجش کیفیت یافته‌ها و نتایج از چارچوب اعتمادپذیری گوبا و لینکلن استفاده شد. این

چارچوب چهار معیار اصلی شامل باورپذیری^۱، انتقال‌پذیری^۲، اطمینان‌پذیری^۳ و تأییدپذیری^۴ را دربرمی‌گیرد (Lincoln & Guba, 1985: 300; Creswell & Poth, 2025: 286).

باورپذیری به میزان قانع‌کنندگی و واقع‌نمایی یافته‌های پژوهش از منظر مشارکت‌کنندگان و صاحب‌نظران اشاره دارد. تأییدپذیری بر آن تأکید دارد که نتایج پژوهش، مستند به داده‌های گردآوری‌شده و بازتاب دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان است، نه پیش‌فرض‌های پژوهشگر. اطمینان‌پذیری به ثبات و انسجام فرایند پژوهش و امکان پیگیری مراحل انجام آن اشاره دارد. انتقال‌پذیری نیز میزان قابلیت استفاده از یافته‌ها در زمینه‌ها و موقعیت‌های مشابه است (Mohammadpour, 2018: 496-499).

در این پژوهش برای تحقق هر یک از معیارهای فوق، اقدامات مشخصی انجام گرفت که خلاصه آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. اعتمادپذیری از منظر پژوهش‌های کیفی

ابعاد اعتبارسنجی	اقدامات پژوهشگران
باورپذیری	ارائه نتایج به مصاحبه‌شوندگان و اخذ نظر آنان
تأییدپذیری	ارائه متن مصاحبه‌های مکتوب‌شده و کدگذاری‌ها به مصاحبه‌شوندگان و تأیید آنان
اطمینان‌پذیری	تشریح گام‌به‌گام فرایند پژوهش و تأیید خبرگان
	محاسبه پایایی با آزمون (۹۳ درصد) و پایایی بین دو کدگذار (۸۷ درصد)
انتقال‌پذیری	مقایسه نتایج تحلیل مصاحبه‌ها با یافته‌های پژوهش‌های پیشین

منبع: یافته‌های پژوهش

۴. یافته‌های پژوهش

فرایند تحلیل مضمون، پس از بازخوانی مکرر مصاحبه‌ها و استخراج مفاهیم کلیدی، به شناسایی ۱۵۹ کد، ۲۷ مضمون فرعی و ۷ مضمون فراگیر یا مضمون اصلی انجامید (جدول ۴). این مضامین، منظومه‌ای به‌هم‌پیوسته از علل تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر استان تهران را در ظرف فضایی ایران ترسیم می‌کنند که نشان‌دهنده ماهیت چندسطحی آثار آن بر سرمایه اجتماعی، مشارکت سیاسی و تحقق عدالت جنسیتی است.

1. Credibility
2. Transferability
3. Dependability
4. Confirmability

جدول ۴. کدها، مضامین فرعی و مضامین اصلی (مضامین فراگیر) مربوط به علل تک‌دوره‌ای بودن زنان در شوراهای شهر استان تهران

مضامین اصلی	مضامین فرعی	کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها
موانع ساختاری و نهادی	توزیع نابرابر جایگاه‌های قدرت	۱. عدم توازن در توزیع ریاست کمیسیون‌های حساس و درآمدزا میان زنان و مردان ۲. عدم انتخاب زنان در جایگاه‌های حساس و کلیدی مانند ریاست شورا یا کمیسیون‌های کلیدی ۳. نادیده گرفتن نقش زنان در کمیسیون‌های تخصصی سخت مثل عمران و بودجه ۴. پدیده صخره شیشه‌ای و سپردن مسئولیت کمیسیون‌های در حال ورشکستگی به زنان ۵. توزیع ناعادلانه فرصت نطق‌های پیش از دستور در صحن علنی شورا
	مقاومت بروکراتیک و تصلب ساختار شهرداری‌ها	۱. مقاومت پنهان بدنه اجرایی و بروکراسی شهرداری‌ها در برابر فرادستی زنان ۲. دشواری در تثبیت اقتدار نظارتی و فرار مدیران اجرایی از پاسخگویی به زنان ۳. مقاومت ناخودآگاه کارشناسان باسابقه در پذیرش دستورهای مستقیم از مدیران زن ۴. ساختار حامی‌پرور در شهرداری‌ها و عدم سازگاری با روحیات مستقل بسیاری از زنان ۵. شکاف نسلی میان کاندیداهای زن جدید و ساختارهای سنتی تصمیم‌گیر در شهرها
	شبکه‌های قدرت سیاسی مردانه	۱. تأخیر در بلوغ سیاسی به دلیل ممانعت احزاب و شوراها از سپردن مسئولیت‌های حساس به زنان ۲. دشواری برقراری ارتباط با نهادهای بالادستی و حاکمیتی ۳. محرومیت از حضور در کانون‌های قدرت سنتی
موانع فرهنگی و نگرش‌های جنسیتی	کلیشه‌های جنسیتی و باورهای محدودکننده	۱. استفاده از کلیشه احساساتی بودن به عنوان برچسب برای حذف زنان از کمیسیون‌های حساس و زیربنایی ۲. تلقی نادرست از مدیریت زنانه به عنوان مدیریتی فانتزی و زیبایی‌شناختی ۳. اثر هاله‌ای معکوس و تعمیم دادن یک اشتباه کوچک اجرایی به تمام توانمندی‌های تخصصی ۴. عدم خودباوری سیاسی زنان در مواجهه با برخوردهای تحقیرآمیز برخی همکاران مرد ۵. عدم باور طیف گسترده‌ای از زنان جامعه به کارآمدی طولانی‌مدت هم‌جنسان خود در قدرت ۶. الزامات رعایت نجابت سیاسی و ملاحظات فرهنگی برای زنان ۷. تعبیر شجاعت زن به لجاجت در فضای سیاست‌زده فعلی ۸. تشدید نظارت‌های هنجاری و حساسیت‌های عرفی پیرامون زیست سیاسی زنان
	فرهنگ مردسالاری	۱. فرهنگ سیاسی مردسالاری و وجود نگرش مردسالارانه ۲. غلبه نگاه جنسیتی در بدنه رأی‌دهندگان سنتی در برخی حوزه‌ها ۳. دشواری در جذب آرای مردان در جوامع دارای بافتار سنتی و قومیتی ۴. گرایش جامعه به سمت مردان مقتدر در زمان بحران‌های اقتصادی و نابسامانی‌های شهری ۵. کوچ ناخودآگاه جامعه به سمت مدل‌های مدیریت مردانه در زمان بحران ۶. وجود تعارض در ایفای نقش‌های اجتماعی، خانوادگی و سیاسی برای زنان

مضامین اصلی	مضامین فرعی	کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها
محدودیت‌های دسترسی به منابع مالی و قدرت	محدودیت منابع مالی انتخاباتی و حامیان اقتصادی	۱. محدودیت زنان در دسترسی به منابع مالی کلان و حامیان اقتصادی انتخاباتی ۲. نبود صندوق‌های مالی حمایتی برای تأمین هزینه‌های کاندیداتوری مجدد زنان ۳. محدودیت در استفاده از لابی‌های اقتصادی مشروع برای تأمین مالی کمپین‌های انتخاباتی بعدی ۴. فاصله ساختاری زنان با انجمن‌های صنایع و شرکت‌های پیمانکاری بزرگ ۵. نبود پلتفرم و سازوکار اختصاصی جمع‌سپاری مالی برای کاندیداهای زن
	موانع تعامل با شبکه‌های اقتصادی و بایکوت مالی	۱. تمایل کمتر پیمانکاران بزرگ شهری به تعامل، توافق و همکاری با زنان ۲. دشواری در جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به دلیل سوگیری‌های جنسیتی در بازار ۳. ترس پیمانکاران از شفافیت زنان و بایکوت کردن پروژه‌های پیشنهادی آنان ۴. نبود ارتباط کافی با گروه‌های نفوذ اقتصادی در بیرون از شورا ۵. عدم امکان لابی‌گری با مدیران میانی شهرداری به دلیل حساسیت‌های اجتماعی ۶. دشواری در جذب حمایت بازاریان و اصناف به‌عنوان کانون‌های سنتی قدرت و ثروت در شهرها
	نبود حمایت و سرمایه سیاسی حزبی و نهادی	۱. نبود تشکل‌های سیاسی پایدار و اختصاصی برای حمایت مستمر از زنان ۲. نبود احزاب زنانه یا شاخه‌های قدرتمند زنان در احزاب برای جریان‌سازی و گفت‌وگو ۳. ساختار جنسیتی پاداش و تنبیه در احزاب ۴. نبود ضمانت‌نامه حزبی و عدم حمایت حقوقی احزاب از اعضای زن در زمان‌های خاص ۵. تضاد منافع پنهان احزاب قدیمی در ممانعت از چهره شدن زنان
ضعف ائتلاف‌سازی و سازمان‌دهی سیاسی	عدم شکل‌گیری شبکه‌های هم‌افزای درون شورایی	۱. عدم ارتباط مؤثر میان زنان عضو شورا در خصوص مسائل مشترک جنسیتی و توسعه‌ای ۲. نبود جلسات غیررسمی هماهنگی میان زنان شورا برای هم‌افزایی مواضع ۳. تمایل به کار فردی به دلیل بی‌اعتمادی حاصل از تجارب منفی دوره‌های قبل ۴. رقابت‌های شخصی و پراکندگی در رویکردها که مانع بازتولید قدرت جمعی می‌شود
	نبود سازمان سیاسی یا مدنی زنان برای حمایت نهادی	۱. نبود نهاد حمایتی زنان منتخب در سطح شهر برای سازمان‌دهی و پیگیری مطالبات ۲. نبود شبکه منسجم زنان در حوزه سیاست محلی برای حفظ پیوندهای پس از دوره شورا ۳. نبود ساختار اتصال میان زنان شورا و فعالان اجتماعی زن بیرون از شورا ۴. نبود دفتر ارتباط عمومی تخصصی برای زنان شورا برای تداوم برند سیاسی ۵. نبود اتاق‌های فکر یا نهادهای فکری زنان در مدیریت شهری ۶. نبود سیستم آرشیو دانش بومی و تجربه‌های مدیریتی زنان
	نبود الگو و راهبرد مشترک ائتلاف‌سازی سیاسی	۱. نبود نقشه راه مشترک برای ایجاد ائتلاف انتخاباتی بین زنان از مناطق مختلف ۲. نبود آموزش سیاسی و مهارت مذاکره برای ورود به ائتلاف‌های درون‌حزبی ۳. الگو نگرفتن از تجارب موفق زنان در شهرهای دیگر و نبود انتقال تجربه میان دوره‌ها ۴. نبود رئیس ستاد زن برای ائتلاف‌های انتخاباتی در بیشتر مناطق ۵. ضعف در تیم‌سازی و کادرسازی سیاسی بلندمدت توسط زنان منتخب ۶. نبود الگوهای موفق ماندگار برای ترغیب به استمرار حضور

کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها	مضامین فرعی	مضامین اصلی
۱. کنار گذاشته شدن زنان از جلسات غیررسمی شبانه با محوریت تصمیم‌گیری میان مردان ۲. عدم اطلاع‌رسانی به موقع درباره توافقات و تصمیمات غیررسمی میان اعضای مرد ۳. نبود حامیان ارتباطی قدرتمند در حلقه‌های میانی قدرت شورا ۴. حاشیه‌نشینی تدریجی زنان در تعاملات سیاسی مرکزی شورا	انزوای زنان در ساختار شورا و حذف از حلقه‌های قدرت	
۱. ناتوانی در استفاده حرفه‌ای از رسانه‌های محلی برای معرفی دستاوردهای شورا ۲. ضعف در برقراری ارتباط مستمر با خبرنگاران و فعالان رسانه‌ای شهر ۳. نبود تیم رسانه‌ای تخصصی برای مدیریت پیام‌ها و اخبار مرتبط با عملکرد زنان شورا ۴. ضعف در ارائه گزارش‌های عمومی شفاف و قابل فهم برای شهروندان ۵. ضعف در رسانه‌های کردن دستاوردها به دلیل محدودیت‌های معرفی و تبلیغاتی ۶. نابرابری در روایت‌سازی و دیده شدن دستاوردهای مدیریتی زنان ۷. نبود مشاوران سیاسی حرفه‌ای و تیم‌های رسانه‌ای اختصاصی برای زنان ۸. نبود تیم ضربت رسانه‌ای برای پاسخگویی سریع به شایعات ۹. نبود پیوست رسانه‌ای چندزبانه برای معرفی دستاوردهای زنان	ضعف در مدیریت رسانه و ارتباط با افکار عمومی	ضعف ارتباطی و بازنمایی رسانه‌ای
۱. آسیب‌پذیری بیشتر زنان در برابر تخریب رسانه‌ای و حملات شخصی ۲. انتشار شایعات شخصی و خانوادگی برای تضعیف اعتبار سیاسی زنان ۳. باز نشر گسترده تر اخبار منفی درباره زنان در شبکه‌های اجتماعی محلی ۴. سکوت رسانه‌ای زنان در برابر تخریب‌ها به دلیل نگرانی از تشدید حاشیه‌ها ۵. آسیب‌پذیری بیشتر در فضای عمومی در برابر تخریب‌های شخصی و شایعات	آسیب‌پذیری بیشتر در برابر تخریب رسانه‌ای و شایعات	
۱. نبود راهبرد مشخص برای برندسازی سیاسی و معرفی هویت مدیریتی زنان ۲. تمرکز بر فعالیت‌های اجرایی بدون روایت‌سازی رسانه‌ای از موفقیت‌ها ۳. ناتوانی در تبدیل اقدامات عمرانی یا اجتماعی به سرمایه نمادین سیاسی ۴. فراموشی تدریجی عملکرد زنان پس از پایان دوره شورا در حافظه عمومی شهر ۵. توزیع ناعادلانه فرصت‌های برندینگ سیاسی در پروژه‌های بزرگ شهری ۶. نبود پیوست فناوری‌های هوشمند در برنامه‌های انتخاباتی زنان	ضعف برندسازی سیاسی و تثبیت هویت مدیریتی زنان	
۱. افزایش انتظارات شهروندان از زنان عضو شورا پس از انتخاب شدن ۲. تمرکز بیش از حد مطالبات عمومی از زنان بر مسائل رفاهی و خدماتی ۳. ناتوانی در تحقق برخی مطالبات محلی به دلیل محدودیت اختیارات شورا ۴. نارضایتی رأی‌دهندگان از کندی فرایندهای اجرایی شهری ۵. تبدیل مطالبات برآورده نشده به نارضایتی انتخاباتی در دوره بعد	شکاف انتظارات و فرسایش رضایت انتخاباتی	
۱. ارتباط محدود با گروه‌های اجتماعی تأثیرگذار مانند جوانان، نخبگان و تشکل‌های مدنی ۲. ضعف در برگزاری نشست‌های منظم مردمی برای پاسخگویی و تعامل با شهروندان ۳. نبود کانال‌های ارتباطی پایدار برای دریافت مطالبات و بازخوردهای مردمی ۴. کاهش تعامل میدانی با محله‌ها پس از ورود به ساختار رسمی شورا ۵. محدودیت در استفاده از تریبون‌های عمومی و مذهبی برای ارائه گزارش عملکرد	ضعف برقراری ارتباط پایدار و مستقیم با شهروندان	

کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها	مضامین فرعی	مضامین اصلی
<p>۶. کاهش ارتباط مستمر با رأی‌دهندگان پس از ورود به شورا</p> <p>۷. نبود سازوکار منظم برای پاسخگویی به مطالبات شهروندان</p> <p>۸. فاصله گرفتن تدریجی از شبکه‌های اجتماعی محلی و محله‌ها</p> <p>۹. کاهش حضور میدانی در میان شهروندان پس از انتخاب شدن</p>	<p>ضعف برقراری ارتباط پایدار و مستقیم با شهروندان</p>	
<p>۱. کمبود تجربه اجرایی در مدیریت کلان‌شهری پیش از ورود به شورا</p> <p>۲. آشنایی محدود با سازوکارهای پیچیده مدیریت شهری و ساختار شهرداری</p> <p>۳. دشواری در شناخت فرایندهای اداری و بروکراتیک در نهادهای شهری</p> <p>۴. فاصله با تجربه‌های مدیریتی پروژه‌های بزرگ شهری</p> <p>۵. استفاده محدود از ابزارهای نظارتی شورا مانند سؤال و استیضاح</p> <p>۶. ضعف در طراحی و ارائه طرح‌های سیاستی مؤثر در شورا</p> <p>۷. عدم بهره‌گیری کامل از ظرفیت کمیسیون‌های تخصصی شورا</p> <p>۸. تمرکز بیشتر بر پیگیری‌های موردی به جای خطمشی‌گذاری کلان‌شهری</p>	<p>محدودیت تجارب در حوزه‌های نظارتی و خطمشی‌گذاری</p>	
<p>۱. دشواری مدیریت تعارضات سیاسی میان اعضای شورا</p> <p>۲. مواجهه احساسی با تنش‌ها و منازعات درون‌شورایی</p> <p>۳. ضعف در استفاده از تاکتیک‌های مذاکره و چانه‌زنی سیاسی</p> <p>۴. ناتوانی در ایجاد توازن میان مطالبات مردمی و فشارهای سیاسی در شورا</p> <p>۵. تفاوت در شیوه چانه‌زنی زنان و مردان در فضای سیاسی</p> <p>۶. دشواری مدیریت تضاد منافع در پروژه‌های شهری</p>	<p>چالش مدیریت تعارضات و بازی‌های قدرت در شورا</p>	<p>محدودیت‌های فردی و زیست اجتماعی</p>
<p>۱. فشارهای روانی ناشی از فضای پرتنش و رقابتی شورا</p> <p>۲. خستگی و فرسودگی ناشی از حجم بالای مطالبات مردمی</p> <p>۳. ناامیدی از تحقق برخی برنامه‌ها به دلیل موانع ساختاری</p> <p>۴. مبارزه زنان با فساد و هزینه سیاسی آن</p> <p>۵. فرسودگی زودرس ناشی از ساختار مردسالارانه و مقاوم مدیریت شهری</p> <p>۶. احساس ناکافی بودن دستاوردها در مقایسه با حجم تلاش‌ها</p>	<p>فرسودگی سیاسی و فشارهای روانی</p>	
<p>۱. دشواری در ایجاد توازن میان مسئولیت‌های خانوادگی و وظایف شورایی</p> <p>۲. فشار نقش‌های سنتی همسری و مادری بر فعالیت سیاسی زنان</p> <p>۳. محدودیت زمانی برای حضور در جلسات، بازدیدهای میدانی و برنامه‌های شورا</p> <p>۴. افزایش تعارض میان انتظارات خانواده و الزامات فعالیت سیاسی</p> <p>۵. محدودیت در سفرهای کاری و بازدیدهای میدانی شبانه‌روزی</p> <p>۶. تجربه تنهایی و کمبود حمایت عاطفی در مسیر فعالیت سیاسی</p> <p>۷. تضاد میان نقش‌های سنتی خانوادگی و الزامات وقت‌گیر شورا</p> <p>۸. تداخل جلسات فوق‌العاده و اضطراری شورا با مسئولیت‌های زنان در خانه</p>	<p>تعارض نقش‌ها و هزینه‌های پنهان زیست دوگانه</p>	

مضامین اصلی	مضامین فرعی	کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها
مضامین فرعی	فشارهای اجتماعی و سیاسی و هزینه‌های جانبی آن‌ها	<p>۱. افزایش فشارهای اجتماعی بر خانواده زنان فعال در شورا</p> <p>۲. هزینه بالای سیاسی و اجتماعی نقد ساختارها برای زنان</p> <p>۳. خودسانسوری سیاسی برای جلوگیری از حساسیت‌های احتمالی</p> <p>۴. تأثیر منفی‌تر شایعات زرد خانوادگی بر وجهه سیاسی زنان</p> <p>۵. فشارهای عاطفی ناشی از انتقادات و حاشیه‌های سیاسی</p> <p>۶. احساس خستگی از درگیری‌های مداوم سیاسی و اجتماعی</p>
	رقابت انتخاباتی پرهزینه و نابرابر	<p>۱. افزایش هزینه‌های مالی رقابت در انتخابات شوراها</p> <p>۲. نابرابری در دسترسی نامزدها به منابع مالی انتخاباتی</p> <p>۳. دشواری تأمین منابع مالی برای تبلیغات انتخاباتی گسترده</p> <p>۴. وابستگی برخی رقابت‌های انتخاباتی به سرمایه اقتصادی و شبکه‌های مالی</p>
	مشارکت نمادین	<p>۱. حاکم‌بودن توکنیسم در بافتار احزاب و شوراها</p> <p>۲. وجود نگاه ابزاری و ویتزینی ائتلاف‌های سیاسی به کاندیداهای زن</p> <p>۳. نمایشی‌بودن حضور زنان در ائتلاف‌های سیاسی</p> <p>۴. عدم تکوین نهادی حضور زنان در ساختار قدرت</p>
	نفوذ شبکه‌های محلی قدرت در فرایند انتخابات	<p>۱. نقش تعیین‌کننده شبکه‌های قدرت محلی در حمایت از نامزدها</p> <p>۲. حمایت انتخاباتی مبتنی بر روابط غیررسمی و شبکه‌های نفوذ</p> <p>۳. انسداد سیاسی و دشواری دسترسی زنان به شبکه‌های قدرت محلی</p> <p>۴. ترجیح برخی شبکه‌های محلی به حمایت از نامزدهای مرد</p> <p>۵. ترجیح مصلحت‌های قومی و قبیله‌ای بر شایسته‌سالاری جنسیتی</p>
	نبود سازوکارهای نهادی برای حمایت از تداوم حضور زنان	<p>۱. نبود سیاست‌های حمایتی برای افزایش مشارکت سیاسی زنان در شوراها</p> <p>۲. نبود سهمیه یا سازوکارهای تشویقی برای حضور زنان در انتخابات محلی</p> <p>۳. محدودبودن برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی سیاسی برای زنان</p> <p>۴. خلأ قانونی در حمایت از سهمیه‌بندی جنسیتی پایدار</p> <p>۵. ضعف کادرسازی و جانشین‌پروری زنان در سیاست محلی</p> <p>۶. عدم اقناع و فرهنگ‌سازی عمومی برای حمایت از حضور زنان</p>
	بی‌ثباتی ساختار رقابت در انتخابات	<p>۱. تغییر سریع ترکیب نامزدها و ائتلاف‌های انتخاباتی در هر دوره</p> <p>۲. نبود احزاب محلی پایدار برای حمایت از نامزدها</p> <p>۳. وابستگی موفقیت انتخاباتی به ائتلاف‌های موقت و کوتاه‌مدت</p> <p>۴. دشواری برنامه‌ریزی بلندمدت سیاسی در فضای رقابت محلی</p> <p>۵. امکان راه‌اندازی پوپولیسم توسط مردان و جذب آرای سرگردان</p>
	ناپایداری فرصت‌ها و فشار جایگزینی	<p>۱. وابستگی رأی اولیه به موج‌های مقطعی اجتماعی یا انتخاباتی</p> <p>۲. ظهور نامزدهای جدید با شبکه‌های اجتماعی و انتخاباتی قوی‌تر</p> <p>۳. تمایل بخشی از رأی‌دهندگان به تغییر چهره‌های مدیریتی</p> <p>۴. ازدست‌رفتن جایگاه انتخاباتی در رقابت با نامزدهای قدرتمندتر</p>

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ناپایداری حضور زنان و نمایندگی تک‌دوره‌ای زنان در شوراهای اسلامی شهر، فقط پدیده‌ای انتخاباتی نیست، بلکه معلولی از تلاقی پیچیده موانع عملکردی درونی و فشارهای ساختاری بیرونی است. از یک سو غیبت زنان در شبکه‌های پنهان لابی‌گری و توزیع رانت، کارآمدی اجرایی آن‌ها را در برابر مطالبات فزاینده لایه‌های سنتی قدرت و عامه مردم تضعیف می‌کند و از سوی دیگر، نبود حمایت و پشتیبانی مؤثر، عدم حضور آنان را برای ادوار آینده در پی دارد.

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، مجموعه‌ای از ۱۵۹ کد استخراج شده از مصاحبه‌ها، در قالب ۷ مضمون اصلی و ۲۷ مضمون فرعی سازمان‌دهی شدند. این مضامین بازتاب‌دهنده لایه‌های گوناگون تجربه زنان در فرایند حضور و عملکرد شورایی هستند و از سطح ساختارها و نهادهای رسمی تا عرصه‌های فرهنگی، فردی و انتخاباتی را دربرمی‌گیرند. بر مبنای این چارچوب تحلیلی، در ادامه هر یک از مضامین اصلی به تفکیک و با تمرکز بر مضامین فرعی برآمده از داده‌ها تشریح می‌شوند تا سازوکارهای مؤثر بر ناپایداری حضور سیاسی زنان در نهادهای محلی با نگاهی جامع، تفسیری و زمینه‌مند آشکار شود.

۴-۱. موانع ساختاری و نهادی

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد یکی از مهم‌ترین عوامل تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر استان تهران، وجود موانع ساختاری و نهادی در فرایندهای توزیع قدرت و تصمیم‌گیری شهری است. در این زمینه نخستین مسئله توزیع نابرابر جایگاه‌های قدرت در ساختار شوراها است؛ به‌گونه‌ای که زنان کمتر به موقعیت‌هایی مانند ریاست شورا یا ریاست کمیسیون‌های اثرگذار و کلیدی دست می‌یابند و اغلب در موقعیت‌های کم‌نفوذ قرار می‌گیرند. در ادامه، وجود مقاومت بروکراتیک و تصلب ساختار شهرداری‌ها نیز به‌منزله مانعی مهم مطرح می‌شود؛ زیرا بدنه اداری و اجرایی در برخی موارد در برابر اعمال نظارت یا پیگیری مطالبات از سوی اعضای زن شورا مقاومت نشان می‌دهد. افزون بر این، حضور و نفوذ شبکه‌های قدرت سیاسی مردانه در ساختارهای غیررسمی تصمیم‌گیری شهری موجب می‌شود تا زنان دسترسی محدودتری به حلقه‌های تأثیرگذار قدرت داشته باشند و در نتیجه در فرایندهای سیاسی و مدیریتی، کمتر اثرگذار باشند. این مجموعه عوامل ساختاری سبب کاهش امکان تثبیت جایگاه سیاسی زنان در طول دوره فعالیت شورایی می‌شود و احتمال انتخاب مجدد آنان را در دوره‌های بعدی کاهش می‌دهد.

۲-۴. موانع فرهنگی و نگرش‌های جنسیتی

دومین مضمون اصلی موانع فرهنگی و نگرش‌های جنسیتی در فضای اجتماعی و سیاسی است. یافته‌ها نشان می‌دهد زنان عضو شورا با مجموعه‌ای از کلیشه‌ها و پیش‌داوری‌های جنسیتی مواجه‌اند که توانایی مدیریتی آنان را زیر سؤال می‌برد. در این زمینه، وجود کلیشه‌های جنسیتی و باورهای محدودکننده یکی از مهم‌ترین موانع است؛ کلیشه‌هایی که زنان را برای ایفای نقش‌های مدیریتی و تصمیم‌گیری مناسب نمی‌دانند و آنان را بیشتر در نقش‌های حمایتی یا نمادین تعریف می‌کنند. علاوه بر این، استمرار فرهنگ مردسالارانه در برخی جوامع محلی موجب می‌شود مشارکت سیاسی زنان با مقاومت‌های اجتماعی و نگرشی مواجه شود. این فرهنگ سیاسی مردمحور نه تنها در میان برخی نخبگان محلی، بلکه در میان بخشی از رأی‌دهندگان نیز وجود دارد. در نتیجه حمایت اجتماعی از نامزدهای زن در بسیاری از موارد محدودتر از نامزدهای مرد است. چنین شرایطی سبب می‌شود زنان در تثبیت جایگاه سیاسی خود با چالش‌های بیشتری مواجه شوند و احتمال تداوم حضور آنان در ساختار حکمرانی محلی کاهش یابد.

۳-۴. محدودیت‌های دسترسی به منابع مالی و قدرت

سومین مضمون اصلی محدودیت زنان در دسترسی به منابع مالی و شبکه‌های اقتصادی قدرت است. بسیاری از زنان عضو شورا در مقایسه با رقبای مرد با محدودیت منابع مالی انتخاباتی و حامیان اقتصادی مواجه هستند؛ به طوری که دسترسی آنان به سرمایه‌گذاران، حامیان مالی و منابع اقتصادی برای تأمین هزینه‌های تبلیغات انتخاباتی محدودتر است. افزون بر این، وجود موانع تعامل با شبکه‌های اقتصادی و بایکوت مالی نیز از دیگر چالش‌های مطرح شده در مصاحبه‌ها است. در برخی موارد، فعالان اقتصادی و پیمانکاران شهری تمایل کمتری به حمایت از زنان دارند یا ارتباطات اقتصادی آنان با زنان منتخب محدودتر است. این شرایط سبب می‌شود زنان در رقابت‌های انتخاباتی که به طور فزاینده‌ای به منابع مالی و شبکه‌های اقتصادی وابسته است، در موقعیتی نابرابر قرار گیرند و توان رقابتی آنان برای حضور مجدد در انتخابات کاهش یابد.

۴-۴. ضعف ائتلاف‌سازی و سازمان‌دهی سیاسی زنان

چهارمین مضمون اصلی به ضعف در شکل‌گیری ائتلاف‌ها و شبکه‌های سیاسی زنان در عرصه مدیریت شهری اشاره دارد. یافته‌ها نشان می‌دهد یکی از چالش‌های مهم در این زمینه نبود حمایت و سرمایه سیاسی حزبی و نهادی است؛ به گونه‌ای که بسیاری از زنان بدون پشتوانه سازمانی قوی وارد

رقابت‌های انتخاباتی می‌شوند. علاوه بر این، در شوراها نیز عدم شکل‌گیری شبکه‌های هم‌افزای درون شورایی میان زنان مشاهده می‌شود که مانع از ایجاد جبهه‌های مشترک برای پیگیری مطالبات زنان در ساختار شورا می‌شود. در سطح کلان‌تر، نبود سازمان سیاسی یا مدنی زنان برای حمایت نهادی نیز یکی از عوامل تضعیف‌کننده سرمایه سیاسی زنان به‌شمار می‌آید. همچنین نبود تجربه‌های نهادمند همکاری موجب شکل‌نگرفتن الگو و راهبرد مشترک ائتلاف‌سازی سیاسی در میان زنان فعال در عرصه سیاست محلی شده است. در نتیجه این شرایط، بسیاری از زنان در شوراها با نوعی انزوا در ساختار شورا و حذف از حلقه‌های قدرت مواجه می‌شوند که این امر توان آنان برای اثرگذاری و استمرار حضور در عرصه حکمرانی شهری را محدود می‌کند.

۴-۵. ضعف ارتباطی و بازنمایی اجتماعی

پنجمین مضمون اصلی به چالش‌های ارتباطی و رسانه‌ای زنان عضو شورا مربوط می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد برخی از زنان منتخب شورا با ضعف در مدیریت رسانه و ارتباط با افکار عمومی مواجه‌اند و از راهبردهای حرفه‌ای ارتباطی برای بازنمایی عملکرد خود بهره نمی‌برند. علاوه بر این، آنان اغلب در معرض آسیب‌پذیری بیشتر در برابر تخریب رسانه‌ای و شایعات قرار دارند که می‌تواند تصویر عمومی آنان را به سرعت تحت تأثیر قرار دهد. از سوی دیگر، نبود برنامه‌های ارتباطی منسجم موجب بروز ضعف برندسازی سیاسی و تثبیت هویت مدیریتی زنان می‌شود؛ به طوری که دستاوردهای آنان کمتر در حافظه عمومی شهروندان می‌ماند. در ادامه، شکاف انتظارات و فرسایش رضایت انتخاباتی نیز یکی از عوامل مهم در کاهش حمایت اجتماعی از زنان در دوره‌های بعدی انتخابات است. برخی از زنان منتخب شورا نیز در ایجاد ارتباط پایدار و مستقیم با شهروندان چالش دارند که این مسئله می‌تواند فاصله میان آنان و پایگاه اجتماعی رأی‌دهندگان را افزایش دهد.

۴-۶. محدودیت‌های فردی و زیست اجتماعی

ششمین مضمون اصلی محدودیت‌های فردی و زیست اجتماعی زنان در عرصه مدیریت شهری است. یافته‌ها نشان می‌دهد برخی زنان در آغاز فعالیت شورایی با محدودیت تجارب در حوزه‌های نظارتی و خط‌مشی‌گذاری مواجه هستند و این امر می‌تواند کارآمدی آنان را در فرایندهای پیچیده مدیریت شهری تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر این، فضای رقابتی شوراها گاه با چالش در مدیریت تعارضات و بازی‌های قدرت در شورا همراه است که مدیریت آن به تجربه و مهارت سیاسی نیاز دارد. در کنار این عوامل، بسیاری از زنان با فرسودگی سیاسی و فشارهای روانی ناشی از تنش‌های مدیریتی و انتظارات اجتماعی روبه‌رو می‌شوند. از سوی دیگر، ترکیب مسئولیت‌های خانوادگی و

فعالیت سیاسی به بروز تعارض نقش‌ها و هزینه‌های پنهان زیست دوگانه منجر می‌شود. افزون بر این، زنان فعال در عرصه سیاست محلی در برخی موارد با فشارهای اجتماعی و سیاسی و هزینه‌های جانبی آن‌ها مواجه هستند که این فشارها می‌تواند انگیزه آنان برای ادامه حضور در رقابت‌های انتخاباتی را کاهش دهد.

۴-۷. چالش‌های نظام انتخاباتی

هفتمین مضمون اصلی به محدودیت‌های ساختاری نظام انتخاباتی مربوط می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد رقابت‌های انتخاباتی شوراها در بسیاری از موارد با رقابت انتخاباتی پرهزینه و نابرابر همراه است که این امر فرصت‌های رقابتی زنان را محدود می‌کند. همچنین در برخی فهرست‌های انتخاباتی، حضور زنان بیشتر جنبه نمادین دارد و مصداقی از مشارکت نمادین محسوب می‌شود. علاوه بر این، نفوذ شبکه‌های محلی قدرت در فرایند انتخابات موجب می‌شود تصمیم‌گیری‌های انتخاباتی تحت تأثیر روابط غیررسمی، ملاحظه‌های قومی یا گروهی قرار گیرد. در کنار این عوامل، نبود سازوکارهای نهادی برای حمایت از تداوم حضور زنان در عرصه سیاست محلی نیز یکی از چالش‌های اساسی به‌شمار می‌آید. همچنین بی‌ثباتی ساختار رقابت در انتخابات سبب می‌شود ائتلاف‌ها و آرایش نیروهای سیاسی در هر دوره تغییر کند و برنامه‌ریزی بلندمدت برای تداوم حضور سیاسی دشوار شود. درنهایت، ناپایداری فرصت‌ها و فشار جایگزینی سبب می‌شود زنان حتی پس از یک دوره حضور در شورا نیز با خطر کنار گذاشته‌شدن از فهرست‌های انتخاباتی یا رقابت‌های بعدی مواجه شوند.

براساس یافته‌های پژوهش، نقشه مضامین اصلی و فرعی استخراج‌شده از داده‌ها در شکل ۲ ارائه شده است.

شکل ۲. علل ناپایداری و تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر استان تهران

۵. بحث

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان در شوراهای شهر استان تهران را نمی‌توان به‌منزله یک ناکامی انتخاباتی یا ضعف فردی تحلیل کرد، بلکه این پدیده حاصل برهم‌کنش پیچیده‌ای از موانع ساختاری، فرهنگی، نهادی، ارتباطی و زیست اجتماعی است که به‌صورت زنجیره‌ای و چندسطحی عمل می‌کنند. نتایج حاکی از آن است که زنان عضو شورا در بستر ساختارهای مردم‌محور توزیع قدرت، از دسترسی برابر به جایگاه‌های کلیدی تصمیم‌گیری، شبکه‌های غیررسمی و منابع اقتصادی محروم می‌مانند؛ امری که کارآمدی اجرایی آنان را تضعیف می‌کند و به فرسایش حمایت سیاسی و اجتماعی در ادوار بعدی منجر می‌شود.

در سطح فرهنگی، تداوم کلیشه‌های جنسیتی و فرهنگ مردسالارانه، مشروعیت کنش سیاسی زنان را به چالش می‌کشد و آنان را در معرض قضاوت‌های سخت‌گیرانه‌تر و انتظارات دوگانه قرار می‌دهد. هم‌زمان ضعف در ائتلاف‌سازی سیاسی، نبود شبکه‌های حمایتی پایدار و نبود سازمان‌دهی نهادمند زنان، موجب انزوای آنان در ساختار شورا و حذف تدریجی از حلقه‌های اثرگذار قدرت می‌شود. در کنار این عوامل، محدودیت‌های ارتباطی، ضعف در بازنمایی رسانه‌ای و ناتوانی در تثبیت هویت مدیریتی، شکاف میان عملکرد واقعی زنان و ادراک عمومی شهروندان را تشدید می‌کند.

از سوی دیگر، فشارهای زیست‌اجتماعی، تعارض نقش‌های خانوادگی و سیاسی، فرسودگی روانی و هزینه‌های جانبی کنشگری سیاسی، توان و انگیزه زنان را برای تداوم حضور در رقابت‌های انتخاباتی کاهش می‌دهد. در نهایت، ساختار نظام انتخاباتی، رقابت‌های پرهزینه، نفوذ شبکه‌های محلی قدرت و پدیده توکنیسم یا مشارکت نمادین، فرصت‌های حضور زنان را ناپایدار و اغلب نمادین می‌سازد. در مجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان نتیجه یک «چرخه ناپایداری ساختاری» است که از مرحله ورود تا تداوم حضور سیاسی زنان در نهادهای محلی امتداد می‌یابد.

یافته‌های این پژوهش با برخی از پژوهش‌های پیشین همسو است. در عین حال، با تمرکز بر تداوم و پایداری حضور زنان، گامی فراتر از بسیاری از پژوهش‌های موجود برمی‌دارد و ارزش‌افزایی قابل توجهی دارد. همسویی نتایج با پژوهش همتی و شعبی (۲۰۲۶) به‌ویژه در تأکید بر مردانه‌بودن فضای شوراها، فشارهای نهادی، کلیشه‌های جنسیتی و فرسودگی نقش زنان مشهود است. همچنین نتایج پژوهش کنونی با یافته‌های میرخوشخو و صادقی‌فسایی (۲۰۲۲) هم‌راستا است که سیاست‌ورزی زنان را پدیده‌ای چندلایه و متأثر از عوامل ساختاری، فرهنگی و نهادی می‌دانند و بر این نکته تأکید دارند که مسئله اصلی، صرف ورود زنان به قدرت نیست، بلکه تثبیت و اثرگذاری آنان در ساختارهای سیاسی است.

در سطحی کلان‌تر، یافته‌های این پژوهش با نتایج دارا و صادقی (۲۰۲۲)، یزدان‌پناه و همکاران (۲۰۱۷) و یزدان‌پناه و عسگری (۲۰۱۹) در خصوص نابرابری فرصت‌های انتخاباتی و نقش عوامل اقتصادی همخوانی دارد. همچنین تأکید این پژوهش بر نقش فرهنگ مردسالارانه و ساختارهای غیررسمی قدرت، با نتایج مطالعه ریسی و همکاران (۲۰۲۰) و کاظمی و دهقان‌پور (۱۳۹۲) همسو است که محدودیت مشارکت سیاسی زنان را محصول برهم‌کنش نهادهای رسمی و الگوهای فرهنگی مسلط می‌دانند.

در عین حال، نوآوری اصلی این پژوهش در آن است که برخلاف بخش عمده‌ای از مطالعات پیشین که بر موانع ورود یا میزان مشارکت زنان تمرکز داشته‌اند، با رویکردی کیفی و مبتنی بر

تجارب زیسته‌ی ذی‌نقشان، به تبیین سازوکارهای ناپایداری حضور زنان پس از ورود به نهادهای محلی می‌پردازد و مفهوم «تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان» و «نماینده‌گی تک‌دوره‌ای زنان» را به‌مثابه‌ی پیامد یک منظومه به‌هم‌پیوسته از موانع ساختاری و کنشگری تضعیف‌شده تحلیل می‌کند.

۶. نتیجه‌گیری

نهاد شورا، به‌منزله‌ی تبلور حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش، زمانی به کارآمدی واقعی دست می‌یابد که بتواند از تمامی ظرفیت‌های نخبگان جامعه، فراتر از نگاه‌های جنسیتی بهره‌مند شود، اما تأمل در ترکیب ادوار گوناگون نشان می‌دهد حضور زنان در شوراهای شهر استان تهران، بیش از آنکه جریانی پایدار و رو به تکامل و تزیاید باشد، به شکلی ناپایدار، مقطعی و ناپیوسته رقم خورده است. با کاهش سهم زنان در نهاد شورا، حکمرانی شهری دچار نقص می‌شود؛ زیرا نیمی از ذی‌نفعان شهر زنان هستند که در فرایند سیاست‌ورزی، تنظیم‌گری، خط‌مشی‌گذاری، نظارتی، ارزشیابی و ارزیابی‌های مربوط به شهر حضور مؤثر ندارند و این امر سبب می‌شود مدیریت و حکمرانی شهری، از نظر جنسیتی غیرعادلانه و از نظر سیاستی، غیرنافذ و شکننده باشد. پدیده‌ی تک‌دوره‌ای بودن حضور زنان، حکایت از وجود زوایای تاریک و پنهان از موانع دارد که اجازه نمی‌دهد تجارب زیسته‌ی آن‌ها در یک دوره، به بن‌مایه‌ی اقتدار و اثرگذاری در دوره‌های آتی تبدیل شود. به این ترتیب عبور از این وضعیت گذرا و رسیدن به ثبات مدیریتی، نیازمند کالبدشکافی دقیق است که موجب می‌شود زنان در پایان نخستین تجربه‌ی شورا از سوی ساختار قدرت رانده شوند یا تحت تأثیر فشارهای محیطی، از ثبت‌نام در دوره‌های آتی انصراف دهند.

۷. پیشنهادها

با توجه به هفت مضمون اصلی استخراج‌شده در این پژوهش، پیشنهادهای کاربردی به ازای هریک از این مضامین ارائه می‌شود.

۷-۱. اصلاح ساختارهای توزیع قدرت و دسترسی به منابع در شوراها

ضروری است سازوکارهای نهادی برای توزیع عادلانه‌تر قدرت در شوراها طراحی شود. در این راستا می‌توان پیش‌بینی سهم مشخص برای حضور زنان در ریاست کمیسیون‌های تخصصی، ایجاد سازوکارهای نظارتی بر فرایند انتخاب مدیران شورا و تقویت شفافیت در تخصیص منابع و

فرصت‌های مدیریتی را مدنظر قرار داد. چنین اقداماتی می‌تواند امکان اثرگذاری واقعی زنان در فرایندهای تصمیم‌گیری محلی را افزایش دهد و از حاشیه‌نشینی آنان در ساختار شورا جلوگیری کند.

۷-۲. مقابله با کلیشه‌های جنسیتی و تقویت فرهنگ پذیرش رهبری زنان

لازم است برنامه‌های فرهنگی و آموزشی در جامعه و نهادهای محلی طراحی شود. در این زمینه، نقش رسانه‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد و نهادهای آموزشی در بازنمایی مثبت عملکرد زنان در حکمرانی شهری بسیار مهم است. همچنین برگزاری دوره‌های آگاهی‌بخشی درخصوص برابری جنسیتی برای فعالان سیاسی محلی و اعضای شورا می‌تواند به تدریج به تغییر نگرش‌های قالبی و افزایش مشروعیت اجتماعی کنشگری سیاسی زنان کمک کند.

۷-۳. تقویت شبکه‌های حمایتی و ائتلاف‌های سیاسی زنان

ایجاد شبکه‌های رسمی و غیررسمی میان زنان فعال در مدیریت شهری، تشکیل انجمن‌های حرفه‌ای زنان عضو شورا و توسعه برنامه‌های منتورینگ میان زنان باتجربه و تازه‌وارد می‌تواند به تقویت سرمایه اجتماعی و سیاسی آنان کمک کند. چنین شبکه‌هایی می‌توانند در تبادل تجربه، هماهنگی سیاسی و افزایش قدرت چانه‌زنی زنان نقش مؤثری ایفا کنند.

۷-۴. ارتقای مهارت‌های ارتباطی و تعامل با شهروندان

لازم است برنامه‌های آموزشی برای تقویت مهارت‌های ارتباطی، مدیریت رسانه و تعامل با افکار عمومی برای زنان عضو شورا طراحی شود. استفاده مؤثر از رسانه‌های محلی، شبکه‌های اجتماعی و سازوکارهای مشارکت مردمی می‌تواند به افزایش شفافیت عملکرد و تقویت اعتماد عمومی به فعالیت‌های آنان منجر شود. همچنین ایجاد سازوکارهای منظم ارتباط با شهروندان، مانند نشست‌های محلی و گزارش‌دهی دوره‌ای عملکرد، می‌تواند شکاف میان عملکرد واقعی و ادراک عمومی را کاهش دهد.

۷-۵. تقویت ظرفیت‌های مدیریتی و تثبیت هویت حرفه‌ای زنان

برگزاری دوره‌های تخصصی در حوزه خط‌مشی‌گذاری شهری، مدیریت پروژه‌های شهری، مهارت‌های مذاکره و تصمیم‌گیری جمعی می‌تواند به ارتقای توانمندی‌های مدیریتی زنان کمک کند. همچنین حمایت نهادهای آموزشی و پژوهشی از برنامه‌های توانمندسازی سیاسی زنان به افزایش اعتمادبه‌نفس و کارآمدی آنان در عرصه مدیریت شهری منجر می‌شود.

۶-۷. کاهش فشارهای نقش‌های دوگانه از طریق حمایت‌های فرهنگی و اجتماعی

با توجه به تعارض میان مسئولیت‌های خانوادگی و فعالیت سیاسی، طراحی خط‌مشی‌های حمایتی در سطح شوراها اهمیت دارد. فراهم‌سازی امکانات حمایتی مانند انعطاف در زمان‌بندی جلسات شورا، حمایت‌های اجتماعی از زنان فعال سیاسی و تقویت فرهنگ مشارکت خانوادگی در حمایت از فعالیت‌های اجتماعی زنان می‌تواند بخشی از فشارهای نقش‌های دوگانه را کاهش دهد.

۷-۷. اصلاح سازوکارهای رقابت انتخاباتی و حمایت نهادی از حضور پایدار زنان

درنهایت، اصلاح برخی سازوکارهای رقابت انتخاباتی و کاهش نابرابری‌های ساختاری می‌تواند به افزایش تداوم حضور زنان در شوراها کمک کند. حمایت احزاب و جریان‌های سیاسی از نامزدهای زن، کاهش هزینه‌های رقابت انتخاباتی، ایجاد فرصت‌های برابر در تبلیغات و حرکت از حضور نمادین زنان به مشارکت واقعی در فرایندهای تصمیم‌گیری از جمله اقداماتی است که زمینه تثبیت حضور سیاسی زنان در نهادهای محلی را فراهم می‌سازد.

اجرای این پیشنهادها می‌تواند با کاهش موانع ساختاری، فرهنگی و نهادی شناسایی شده در این پژوهش، به تقویت ماندگاری و تداوم حضور زنان در شوراهای شهر و کاهش «پدیده نمایندگی تک‌دوره‌ای زنان» کمک کند.

۸. تعارض منافع

در این مقاله، هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Baskaran, T., & Hessami, Z. (2019). Competitively elected women as policy makers (CESifo Working Paper No. 8005). *Center for Economic Studies and Ifo Institute (CESifo)*.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2025). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Fifth Edition, Sage publications.
- Crowder-Meyer, M., & Smith, A. R. (2015). How the strategic context affects women's emergence and success in local legislative elections. *Politics, Groups, and Identities*, 3(2), 295–317.
<https://doi.org/10.1080/21565503.2015.1035286>

- Dara, J., & Sadeghi, E. (2021). Spatial Explanation of the Foundations of Women's Representation in the Islamic Consultative Assembly Elections (First to eleventh parliaments). *Political Organizing of Space*, 4(1), 23-33. (In Persian)
- Dehghanpour Farashah, A., & Dehghanpour Farashah, A. (2024). Analyzing the Ethical and Policy Considerations of Data-Driven Governance. *Strategic Studies of public policy*, 14(51), 104-124.
<https://doi.org/10.22034/sspp.2024.2025254.3587> (In Persian)
- Dehghanpour Farashah, A., Behnamifard, F., Behzadfar, M., Alalhesabi, M., & Mojtabazadeh-Hasanlouei, S. (2025a). Mobile Participatory Urban Governance in a Developing Country: Women's Acceptance of City Reporting Apps in Karaj, Iran. *Sustainability*, 17(12), 5388.
<https://doi.org/10.3390/su17125388>
- Dehghanpour Farashah, A., Dehghanpour Farashah, A., & Adnanrad, M. (2025b). Breaking Glass Dam: Women's Journey to Faculty Membership. *Higher Education Quarterly*, 79(4), e70065.
<https://doi.org/10.1111/hequ.70065>
- Eivazi, M., & Hemmati, Z. (2014). Iranian Woman's in Islamic Parliament; Emphasise on Political Choice Theory. *Woman in Development & Politics*, 12(1), 93-110. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2014.51354> (In Persian)
- Hemmati, R., & Shoeibi, M. (2026). Behind the Council Doors: A Qualitative Analysis of Women's Post-Election Experiences in Islamic City Councils. *Woman in Development & Politics*, 23(4), 739-769.
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2026.407181.1008588> (In Persian)
- Hernández-Nicolás, C. M., Martín-Ugedo, J. F., & Mínguez-Vera, A. (2018). Women mayors and management of Spanish councils: An empirical analysis. *Feminist Economics*, 24(1), 168–191.
<https://doi.org/10.1080/13545701.2017.1347695>
- Kanter, R. M. (1977). Some Effects of Proportions on Group Life: Skewed Sex Ratios and Responses to Token Women. *American Journal of Sociology*, 82(5), 965-990. <https://doi.org/10.1086/226425>
- Kanter, R. M. (1993). *Men and Women of the Corporation* (2nd Ed.). New York: Basic Books.

- Kazemi, A., & Dehghanpour, A. (2013). Identification and prioritization of the barriers of women's presence in oil industry's managerial positions. *Woman in Development & Politics*, 11(2), 209-221. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.36090> (In Persian)
- King, N., Horrocks, C., & Brooks, J. (2019). *Interviews in Qualitative Research* (2nd Ed.). SAGE Publications.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Lukes, S. (2021). *Power: A Radical View* (3rd Ed.). Bloomsbury Academic.
- Mansouri, S., & Samadi, M. (2026). The Cultural and Social Presence of Women in Local Activities and Organizations: Toward a Model of Women's Activism in the Islamic Republic of Iran. *Women in Development and Politics*, 23(4), 807-841. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2026.408694.1008594> (In Persian)
- Masudnia, H., Nazari, M., & Mohammadifar, N. (2014). A Comparative Study on the Presence of Women in the Legislature Branch: Developments and Changes before and after Iran's Islamic Revolution. *Woman in Development & Politics*, 11(4), 575-594. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2014.50290> (In Persian)
- Mirkhoshkhou, A., & Sadeghi Fasaee, S. (2022). Qualitative Analysis of Obstacles and Limitations of Women's Political Activity in Political Positions (Case Study: Cabinet and Islamic Parliament of Iran). *Woman in Development & Politics*, 20(4), 663-695. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2022.342889.1008209> (In Persian)
- Mohammadpour, A. (2018). *Anti method: Philosophical Foundations and Practical Approaches in Qualitative Methodology* (2nd Ed.). Qom: Logus Publications. (In Persian)
- Mousanejad, M. (2023). Women's Status in the Process of Socio-Political Development in Iran. In *Social Change in the Gulf Region: Multidisciplinary Perspectives* (pp. 161-174). Singapore: Springer Nature Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-19-7796-1_10
- Nazneen, S. (2023). Women's political agency in difficult settings: Analysis of evidence from Egypt, Nigeria, Mozambique, and Pakistan. *Development Policy Review*, 41(S1), e12685. 1-17. <https://doi.org/10.1111/dpr.12685>

- O'Brien, W., Hanlon, C., & Apostolopoulos, V. (2023). Women as leaders in male-dominated sectors: A bifocal analysis of gendered organizational practices. *Gender, Work & Organization*, 30(6), 1867–1884.
<https://doi.org/10.1111/gwao.13019>
- Omotoso, S. A., & Oloronke, A. B. (2024). Tokenism and women's political communication in the pursuit of gender egalitarianism in Nigeria. *Communication, Culture and Critique*, 17(2), 127–136.
<https://doi.org/10.1093/ccc/tcae018>
- Raeisi, S., Tafazzoli, H., Tohidfam, M., & Taheri, A. (2020). Institutional Barriers to Women's Political Participation in Baluchistan Region. *Woman in Development & Politics*, 18(2), 313-334.
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2020.282601.1007650> (In Persian)
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2023). *Research Methods for Business Students* (9th Ed.). Prentice Hall: London.
- Stoker, G. (1998). *Governance as theory: five propositions*, 17-28.
- UN-Habitat. (2002). *The Global Campaign on Urban Governance: Concept Paper*. Nairobi: United Nations Human Settlements Program.
- Yazdanpanah Dero, K., & Asgari, N. (2019). A Survey on the Process of Women Participation in the Election of Iranian Parliament (8th, 9th & 10th terms) (Case Study: Tehran City). *Journal of Woman in Culture and Arts*, 11(2), 287-307. <https://doi.org/10.22059/jwica.2019.281225.1279> (In Persian)
- Yazdanpanah Dero, K., Gholami, M., Fereidounian, Z., & Jafari, M. (2017). Geodetic survey of women in parliament in Iran (With emphasis on the tenth parliament). *Journal of Woman in Culture and Arts*, 9(2), 291-313.
<https://doi.org/10.22059/jwica.2017.232529.872> (In Persian)